

Kovara Buroya Jinên Kurd – Kurdische Frauenzeitschrift

Jîyan

Hejmar/Ausgabe: 32

Meh/Monat: Çirîya Pêşîn-Oktober 2003

Biha/Preis: 3€

Dokumentationszeitschrift des kurdischen Frauenbüros

Kürt Kadın Bürosu Yayın Organı

JÎYAN

JÎYAN
Buroya Jinên Kurd

Redaksiyon:
Zübeyde, Necla
Belgin

Navnişan:
Alte Feuerwache
Gathe 6
42107 Wuppertal

Tel-Fax:
0202-2831749

E-Mail:
jiyankurd@yahoo.de

Y. Kutluktemur
Stadtsparkasse
Konto Nr: 9269820
BLZ: 330 500 00
Wuppertal

Mercên abonetiye:
Ji bo saleki: 15 €

İÇİNDEKİLER

Saat Sabahın 06:45-9:00 Arası ve Yorgun Sevda Berçile.....	4-7
Şiir Sümbül.....	7
Savaşın Öteki Yüzü Songül Akdağ.....	8
Sistemlerin birey üzerindeki etkisi ve kadına biçtiği rol (2) Z.Rewşen.....	9-11
Şiir Sümbül.....	11
Mutlu olamayı unuttuk mu? Necla Morsünbül.....	12-13
Helbest Cîgerxwîn.....	13
Dalanê Tirkmentirk Dîya Azad.....	14-16
Gerçek `Öykü` Belgin.....	17-19
Helbest Cîgerxwîn.....	19
Avrupa`da I. Kürt kadın Festivali Yapıldı Haber Merkezi.....	20-25
Komkar`ın 18. Kongresinin Ardından Necla.....	26-28
Okurdan Oya.....	29
Göçe zorlanmış Kürt kadınının Yoksulluk mücadelesi Rojda`nın Kaleminden.....	30-34
Kadın Sorunu Üzerine Yılmaz Çamlıbel.....	35-37
Okurdan Leyla.....	37

Redaksiyon dan

Değerli okuyucular;

Çıkardığımız son sayımızdan bu yana geçen üç aylık süre, yaz dönemine denk gelmesi ve dolayısıyla dünya genelinde "tatil dönemi" olarak değerlendirilmesine karşın, başta Türkiye ve Kürdistan olmak üzere, Ortadoğu'da yine hareketli günlerin ve daha önce başlanan savaşların etkilerini sürdürdüğü bir süreç oldu.

Ö.Ö.Ö

Mayıs'ta bittiği belirtilen savaş sonrası Irak'ta istikrar sağlanamadı, aynı hızla olmasa da, savaş hali hep devam etti ve etmektedir de. Ama, yeniden yapılanma girişimlerine başlanması, devlet kurumlarının oluşması gibi olumlu gelişmeler de oldu. Bu oluşumlarda, Kürtlere çok önemli görevler verildi. Üzülerek belirtelim ki, bunu hazmedemeyen Türk yöneticileri, bu süreçte de Kürt şahsiyetlerine hakaretler yağdırarak, seviyesizce davranmayı sürdürdüler.

Bu dönemde, Filistin-İsrail çekişmeleri de yine kanlı olaylarla geçti.

Ö.Ö.Ö

Türkiye'de ise, gelişmelerin büyük bir kesimi, yine Kürtleri temel alan konulara yönelik oldu. Önce "Pişmanlık Yasası", daha sonra "Eve Dönüş" yasası olarak değiştirilen aldatmaca bir yasa çıkarıldı. Ancak, geçen süre içinde umulan olmadı.

Ö.Ö.Ö

Daha sonra, AB'ye girebilme uğruna "Demokratikleşme Paketi" ve "7. Uyum Paketi" adı altında, yeni uyum yasaları çıkarıldı. Bu yasalarla, Türkiye'de demokratikleşme yolunda büyük adımların atılmış olduğu imajı verilmeye çalışıldı. Oysa, bu da bir aldatmacadır.

Ö.Ö.Ö

Son olarak da, Türkiye kamuoyunu aylarca meşgul eden "Irak'a Asker Gönderme" konusu, gündemdeki yerini korudu. Hatırlanacağı gibi, Saddam Rejimi'ne son verme amacıyla ABD ve İngiltere'nin başlattığı savaşa, Türkiye'nin de iştirak etmesi istenmişti. Saddam Rejimi'nden çok, sadece Güney Kürdistan'da bir Kürt oluşumunu engellemek amacıyla gitme heyecanına kapılan Türk hükümeti, asker gönderme tezkeresini çıkarmamıştı. Kimilerince, Türkiye açısından sağduyu ile alınmış önemli bir "Tarihi Karar" olarak değerlendirilen, kimilerince de Türkiye'nin Irak halkları, özellikle de Kürtler üzerinde bir etkinlik sağlama fırsatını kaçırdığı için, "Büyük bir kayıp" olarak görülen bu tezkere-den sonra, Türkiye kamuoyu haftalarca, aylarca bu gündemde yoğunlaştı. Sonunda AKP Hükümeti, meclisteki çoğunluğuna dayanarak, kredi alma uğruna Türkiye'yi pazarlayarak asker gönderme kararını parlamentodan çıkardı. Savaşın başlangıcındaki güçlü ABD imajının giderek azalması sonucu Türkiye'den asker istenmesini bir zaaf olarak yakalayan Türkiye, bu zaafı kullanarak istemlerinin başında gelen, Kürt bölgelerinde konuşlanmayı düşlüyor. Anlaşılan Türk devleti, Kürt meselesinde hâlâ eski dar görüşünü ve inkarcı politikasını sürdürecektir. Bu anlayış, her iki halk açısından da, onarılması mümkün olmayan sonuçlar doğuracak.

Biz KOMJIN olarak, bu anlayışı ve salt Kürtleri hedef alma uğruna asker gönderme kararını şiddetle reddediyoruz!

Ö.Ö.Ö

Değerli okuyucular;

Geçtiğimiz süre içerisinde bizim açımızdan önemli bir diğer gelişme de, 20-21-22 Haziran tarihlerinde düzenlediğimiz I. Kürt Kadın Festivali oldu. Üç gün boyunca süren ve etkinliklerine bu sayımızda yer verdiğimiz festivalde bize katkılarını sunan tüm katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Bu sayımızda bunun yanı sıra, değişik konularda da yazılar bulacaksınız. Severe okuyacağınızı umuyor, öneri ve eleştirilerinizi bekliyoruz.

Bir başka sayıda buluşmak üzere, sevgiyle kalın!

Saat Sabahın 06:45-09:00 Arası ve Yorgun

Biep...biep...biep... dördüncü bipe izin vermedi. Bütün gücünü uykusunu açmaya verip, elini şu dijital denilen cinsten ucuz elektrik saatinin alarm kapatma düğmesine bastırdı. Saat sabahın 06.45'i, onun deyiimiyle de 'sabahın körüydü'. 'Acele etmeliyim' diye bir yandan aklından geçirenken bir yandan da henüz oldukça karanlık olan odayı biraz aydınlatmak amacıyla başındaki lambayı açma ipini çekti. Odayı loş bir ışık kapladı. Acele etme düşüncesi yerini ağır hareketlerle yataktan doğrulma, terliklerini ayağına geçirme, bir süre uykulu gözlerle etrafı seyretmeye bıraktı. Şimdi şu yatağa geri dönüp şöyle bir iki saat uzanıp kitap okumak, temel tembel saçma sapan hayaller kurmak, arada bir dalıp uyanmak olanağı için neler vermezdi. "Hiçbir şey veremezsin. Verecek bir şeyin de yok 40 yılın ardında bıraktığı yorgun bir beden ve beyinden başka" diye içindeki oyun bozan ses sesleniverdi. "Haklısın" diye cevapladı onu yorgun kadın. "Acaba iyi uyumuş muyum?" sorusuna cevap alabilmek için, başucundaki komidinin üstüne monte edilmiş boy aynasında suratına şöyle bir bakış fırlattı. Gözlerinin altındaki halkalar kocaman bir "hayır"la cevapladılar yorgun kadını. Gözlerine içinden okkallı bir "Allah kahretsin" savurdu. "Daha başlamadan günümü berbat ettiniz. Ne olurdu şöyle eskiden olduğu gibi canlı, pırıl pırıl olsaydınız, doğru düzgün bir uykuyla beynimi biraz olsun rahatlatırsaydınız." Sözcüklerini karşısındaki aynada okur gibi oldu. Yorgun kadın "ne olursunuz" diye mırıldandı belli belirsiz. Sırtı, kolları, başı, bacakları her zaman olduğu gibi ağrıyordu. Bir-iki sağa sola dönme hareketiyle vücudunu ağırlı-sızılı olsa da güne başlamaya hazırladı. Ellerini saçlarına daldırıp kafasını ovdu. Yüzüne, boynuna fizyoterapistten öğrendiği bir iki masaj hareketini uygulamaya çalıştı ve nihayet tuvaletin musluklarını açıp ılık suyu yüzüne hızla çarpmaya başladı. Bir yandan da çocukların odasına doğru seslendi.

-Yavrularrrr, kuzularrrr uyanın. Annesinin yavru-

ları uyanın sabah oldu. Ses yok her zaman olduğu gibi çocuklar son dakikaya kadar yatağın keyfini çıkartmaya kararlıydılar. Çocuk olma hakkını kullanıyorlardı. Yorgun kadının böyle bir lüksü yoktu. Çamaşır, bulaşık yıkama hakkı, işe gitmediği, evde olduğu günler evi temizleme hakkı, bütün ev halkının kullandığı tuvaleti, banyoyu, lavaboları ovma, parlatma hakkı, her gün ama her gün yemek pişirme hakkı, bir işte çalışıp para kazanma hakkı ve eşinin canının sıkkin olduğu zamanlarda suratını çekip, laflarını dinleme hakkı ve ailesine, konuya komşuya yardım etme hakkı vardı. Ama, canının istediği zaman yataktan kalkıp ona hazırlanan sofraya oturup iştahla yemek yeme hakkı yoktu. Çok eskiden böyle bir hakkı vardı ama çok çabuk elinden almışlardı. Ağabeyleri bu hakka uzun zaman sahip olmuşken o çabucak büyümüş, bir çırpıda ayıpların, akıllı olanların, nasihat ve ödevlerin dünyasına yolculanmıştı. Kimse ona bir şey sormamış, çocuk olma hakkının yerine sorumluluklar, sorunlar, kurallar ve yasaklar ille de yasaklar konmuştu. Bu düzeni böyle kurup böyle götürünlere doğrusu bravo idi. Çok iyi beceriyorlardı küçük kız çocuklarını bir çırpıda yorgun kadın yapma işini. 25 yıldır bu becerikli düzenleyicilere karşı mücadele etmiş, kâh toplantılarda üstlerine yürümüş kâh sokaklarda bar bar bağırılmış, gün olmuş dayak yemiş, gün olmuş sövülüp sayılmış ama 25 yıl hep "yorgun kadın" yaratma makinalarına, bu çarkın dişlilerine karşı durmuştu. Sonuç; yorgun kadın olmak olmuştu. Yani elde var yorgunluk, elde var baş ağrıları, sırt, bel, bacak ağrıları, elde var huzursuz, yorucu uykular. Acaba şairin dediği gibi mi desem diye çok düşünmüştü. Evet en iyisi bu idi: ELDE VAR HÜZÜN.

Elbise dolabından seçtiklerini üstüne geçirirken bütün bu düşündüklerini bir kenara koyup o gün iş yerindeki tim toplantısına gitti aklı. "Acaba çok uzar mı, ben yeterince hazırlandım mı?" soruları beynini yoklamaya başladı. Sorunlu iki çocukla ilgili gözlemlene ve raporlama işini almıştı

üstüne. Bunun nedeni bu iki çocuğun da kendisiyle aynı ulustan olmaları idi. Biri Irak Kürdü birisi ise Kuzey Kürdistan'dan, Diyarbakır'dan idi. Çalıştığı yer bir kreşti. Yaşları 0-4 yaş arası değişen 12-13 çocuk vardı. Bir bütün olarak 25 çocuk geliyordu kendisinin çalıştığı gruba ve bunların yarısı yabancı uluslardan (Türk, Kürt, Arap, Afrikalı, İranlı) çocuklar, yarısı Hollandalı idi. Yorgun kadının içini bir mutluluk dalgası kapladı. Çocuklar, kreşteki çocuklar aklına geldiğinde tıpkı kendi çocuklarını düşündüğü zamanlarda olduğu gibi, hoş bir duygu sarardı ruhunu. Daha doğrusu bütün çocukları çok seviyordu. Yorgun kadına göre onlar bu yığınla sorunların ve kavgaların dünyasına kendilerine sorulmadan, habersizce getirilmiş ve çoğunlukla da bu dünyaya geldiklerinden sorumlu tutulurcasına sorunların, acıların ortasına itilivermişlerdi. Bir gülümseme kadar mahsum, bir gözyaşı kadar gerçek ve bir ekmek parçası kadar kutsaldılar. İşin aslı emektiler eğer verilerse, eğer sunulursa karşılığı hep birkaç misli fazlasıyla alınan. Bunun içindir ki yorgun kadın işini seviyordu ve işini sevme onu iyi çalışan bir yorgun kadına çeviriyordu. Karşılığı da daha fazla yorgunluktu.

Çocukların beslenme çantasına koymak için hazırladığı tostları, tost makinasından alıp kesmeye başlarken bir kez daha biri 11, biri 6 yaşındaki oğullarının odalarına doğru seslendi. -Heyy yavrular uyanın artık.

Ses yok. Sütlerini ve yanında yiyecekleri ekmeklerini hazırlarken bir yandan da kendi tostunu makinaya koydu. Öyle hızlı çalışıyordu ki 10 dakika

içinde beslenme çantaları, kahvaltı hazırlanmıştı. Kendi tostundan bir parça ısıtıp çocukların odasına yöneldi. Odadan içeri girer girmez kendisi gibi uykusu oldukça hafif olan büyük oğlunun yarı oturur vaziyette üst ranzada kendisini beklediğini gördü.

-Anne öpücük.

Yukarı doğru uzanıp oğlunun yanağını 3-4 kez

öptükten sonra alt ranzada halen derin bir uyku evresinde gezinen küçük oğluna doğru eğildi. Elini başında gezdirip mırıldanmaya başladı.

-Annesinin yavrusu uyan bakalım. Bak yoksa okula geç kalırız.

Oğlu gözlerini açmadan kollarıyla sımsıkı boynuna sarıldı. Yorgun kadın mutluydu. O da sarıldı oğluna, derken büyük oğlu üst ranzadan büyük bir gürültü ile aşağı inip, yaşına göre oldukça gelişmiş vücut yapısının elverdiği ölçüde annesini ve kardeşini sarmalayıp, kedi gibi mırıldanmaya başladı.

-Hadi bu kadar uyanma sefası yeter, doğru banyoya, yüzler yakansın, üstler giyilsin ve de kahvaltı yapılsın, yoksa geç kalacağız deyip oğullarının kollarından kurtuldu. Çocuklar bir yandan hazırlanırken o da akvaryumdaki balıkların yemini verdi, Cavia denilen tavşanla fare arası yaratığın, çocukların sevgilisi "Rodi"nin kafesini açıp içine taze ot bıraktı ve bitmek üzere olan suyunu doldurdu. Saate gözü kaydı, tam 08:00 idi. Hay Allah az kaldı unutacaktı. Büyük oğlu için ev doktorunu arayıp randevu yapması gerekiyordu ve bu ancak 08:00-11:00 arası mümkündü. Telefona sarılıp hızla numaraları tuşlamaya başladı. Son tuşa basmasıyla günün ikinci "Allah kahretsin"i dudaklarının arasından savurdu. Meşguldü.

-Ya bu Hollandalılar ne kadar hızlılar. Daha saat 8'i bir geçmeden telefona sarılıyorlar. Büyük oğlu gayet sakın bir şekilde cevapladı onu:

-Anne belki de senin gibi bir Kürttür meşgul eden.

Oğluna kızsın mı, yoksa gülsün mü?

Şaştı yorgun kadın, suratına bir soru işareti görünümünü verip:

-Eee olabilir tabii ki neyse, sen kahvaltını bitirsene oğlum sonra da yallah dişlerini fırçalamaya. Bu üste çıkma manevrasından sonra yorgun kadın yeniden telefonun "tekrarlama" tuşuna bastı. Sanki birinin, ille de şu anda telefonu meşgul edenin kafasını ezercesine bastı. Faydasız. Meşguldü. En iyisi

Bir kez daha saat sabahın 9'u olmadan yorulmuştu. Bir de üstüne üstlük ayağının ağrısı. "Ah çember sakallı inşallah inandığın cehennemin ortasında yanarsın" diye yol boyu içinden lanetler yağdırdı adama. Otobüs ineceği durağa yaklaştığında yorgun kadın daha çok yorgundu. Ama dikiz aynasından "iyi günler" diye seslenen şoförün sesindeki dostluk yüreğini ısıtmaya yetti.

randevuyu iş yerinde, o yoğun işinin arasında, saat 11:00' den önce, unutmadan -bu çok önemli; UNUTMADAN- ve böylece çocuklar okula geç kalmadan, kendisi işine geç kalmadan, ertelemeliydi. Ertelemek... Ne kadar çok şeyi erteliyordu erteliyorduk. Aman Allahım bir gün bu ertelemelerin ardından koşarken ömrümüzün son gü-lü, bir sevdiğimizin tabutumuzun üstüne bırakılmasıyla burnumuza uzatılacak ve biz o gü-lü koklayamayacağız bile! "Bir meşgul sesi ve sen ne beter düşüncelerdesin yorgun kadın, toparlan" diye kendi iç sesi sesleniverdi. Çantasını alıp ayakkabılığın yanında duran iki okul çantasının yanına koydu. Banyodaki çocuklara seslendi tekrar.

-Hadi çabuk olun, çıkmamız lazım. Otobüsü kaçıracam.

Bu arada elbise askısının yer aldığı odacığa girdi. Kendi kabanını sırtına geçirdi. Çocuklarinkini eline alıp çıkışa doğru ilerledi. Çocukları da gelmiş ayakkabılarını giymekle meşguldüler. Kendisi de fazladan bir işmiş gibi bu hiç sevmediği ayakkabı giyme işine başladı. Daha güne başlamadan en sevdiği iki işi yapmıştı bile. Telefon etmek ve ayakkabı giyip bağlarını bağlamak. Hele bu bağlama işi sanki kendi boğazına düğüm atmak gibi bir şeydi ama hangisini tercih edersen diye bir soru sorulsa yorgun kadın elbette birinciyi seçerdi. Seçimlerin, seçeneklerin azlığına da içinden bir Allah kahretsin çekip kabanlarını çocukların ellerine tutuşturdu. Anahtarlığını kabanının cebinden çıkarıp hazırladı. Bir eliyle çantasını omuzuna atıp tam kapının koluna uzanmışken büyük oğlu tuvalete doğru yöneldi.

-Çabuk ol otobüsü kaçıracağım!

Oğlu işini olabildiğince çabuk yaparken, kendisi mutfak tezgahına uzanıp yarım bıraktığı tostunu kaptı.

Çocuklar asansöre doğru yürürlerken o tostunu dişlerinin arasına sıkıştırıp, iki elini kullanarak kapıyı kilitledi. Eskiden yorgun değildi. Güçlüydü. Tek eli yetiyordu kapıyı kilitlemeye ama şimdi bir eliyle kapıyı kendine doğru çekip diğer eliyle de anahtarı zar zor çeviriyordu. Anahtarlık kabanının cebinde her zamanki yerini alırken o da tostunu eline alıp çocukların ardından yürümeye başladı. "Asansörü beklemeye zaman yok", deyip hep birlikte merdivenlere yöneldiler. Üç katı hızla inip 200 dairelik bu dev apartman bloğunun

giriş bölümüne geldiler. Arka kapıyı kullanıyorlardı. Çünkü arka kapı okul yoluna daha yakın idi. 1 dakika daha yakın. Şu bir-iki dakikaların yaşamımızdaki önemleri nasıl böyle gittikçe arttı, nasıl dakikaların, hatta bazen saniyelerin önünde ardında koşar olduk sorusunu yorgun kadının verebilecek öyle kolay bir cevabı yoktu. 1 dakika 1 dakika idi. Adımlarıyla tam kapıyı hedef almıştı ki bir çift gözün onu olduğu yerde kursunlarca-sına bakan bakışlarına hedef oldu. Yorgun kadın: -Ah ayağım!

Düşmanca bakan bir çift gözün sahibi müslüman ve Ramazan dolayısıyla sakalı epeyi uzun, apartmanın daimi işçisi Faslı.

-Sorry.

Yorgun kadın adamın ısırıldığı bir lokma tostun ve bir Müslüman ülkeden gelmesine rağmen oruç tutmamasının intikamını ayağına parçalarcasına çarptığı paspasla aldığı anlamıştı. Hele de bu çarpış adamın bakışlarındaki o korkunç anlam ile birleşince yorgun kadın bir an korktu. Çok korktu. Çocuklarının arkasından yürürken elinde bir parça tost kendi kendine söyleniyordu.

-Bu ne iş ya. Yıllarca doğup büyüdüğün ülkede oruç tutmadığın için, alevi, Kürt olduğun için aşağılan, baskı gör, bunlar yetmezmiş gibi elin Hollanda'sında gelsin bir çember sakallı sana, aynı baskıyı yapsın, aynı duyguları yaşatsın. Biz ne yapacağız ya! Bu kadar dengelerin, bu kadar den-gesizliklerin arasında kendi dengemizi nasıl bulacağız, nerede bulacağız, nerede!

Çocuklarına durumu çaktırmamak uğruna mırıldanmasını kesip tostun geri kalanını ağzına attı. Yetişip küçük oğlunun elinden tuttu. Her zaman olduğu gibi küçük oğlu yol boyu habire konuştu. O da yaa...hımm...evet...lerle rastgele cevapladı. Yolda rastladıkları kimi Hollandalılar surat asıp geçiyor kimisi de güler bir yüzle "günaydın" diyordu. Bunlarda problem yoktu. Problem, dişleriyle garip bir gülümseme gösterip, içleriyle "ülkemizden defolup gidin, pis karakafalılar" diyenlerdi ve onların sayısı da gün geçtikçe artıyordu. Her gün bindiği otobüsü kullanan şoförlerden bir tanesi bunlardan biriydi. Sırtmasının altında korkunç bir aşağılama kendini gösteriyordu. Yorgun kadın inşallah bu gün o iğrenç yaratık, o ırkçı otobüsü sürmüyordur diye aklından geçirdi. Büyük oğlu okulun bahçesindeki arkadaşlarının yanına giderken yorgun kadın onları

küçük oğlunun sınıfına götürecektir okul kapısına doğru yürüdü. Adımlarını iyice hızlandırmıştı. 10 dakika içerisinde oğlunu sınıfına bırakıp, otobüs durağına, otobüse yetişmeliydi. Koridor Hollandalı, Faslı, Afrikalı, Arap, Kürt, Türk çocukları ve ana babaları ile doluydu. Hollandalılar hariç hepsinin telaşı aslında aynıydı. Bu modern, bu gelişmiş, kapitalist yaşam denilen çarkın hızına ayak uydurmaktı. Olabildiğince ezilip, öğütülüp, farklı olduğunun fark edilmeyeceği bir hale gelmekti. Yorgun kadın bu insanlarda bir yanını buluyordu. O da göçmen, yabancı kadın olan yanındaydı. Oğlu kabanını isminin yazılı olduğu askıya asıp beslenme çantasını da sınıf kapısının yanında duran tekerlekli "çanta masası"na yerleştirirken o da insanları gülüşüyle, başıyla, bazen de bir-iki kısa sözcükle olabildiğince selamlıyordu. Oğlu sınıfın içinde daire şeklinde dizilmiş sandalyelerden birine geçip oturdu. Yorgun kadın da arkasından yürüyüp yanağına bir öpücük kondurdu ve bir "dağ" sözcüğüyle vedalaştı. Sınıfın kapısında durup oğluna el sallarken yaşları 4-6 arasında değişen bu farklı uluslardan küçük, sevimli, cıvılcıv yaratıkların dışarıdaki korkunç telaştan, dengelerden ve dengesizliklerden şimdilik ne kadar uzak olduklarını düşündü. Evet şimdilik...

Otobüs, ağır ve hantal haline uygun bir biçimde yavaşça önünde durup kapılarını kaçırtığında yorgun kadın şoför koltuğundan kendisine "haloo" diye seslenen insanca sesin sahibini gördüğüne çok memnun oldu. Bu günlük de olsa o yabancı düşmanı şoförün sırtından kendisini koruyana şükürler edip gülümseyen bir günaydınla cevapladı şoförü. İçinde birkaç yolcunun olduğu otobüste kendine en rahat yeri -bu genellikle yaşlılara ayrılmış bölüm olurdu- seçip oturdu. Bir kez daha saat sabahın 9'u olmadan yorulmuştu. Bir de üstüne üstlük ayağının ağrısı. "Ah çember sakallı inşallah inandığın cehennem ortasında yanarsın" diye yol boyu içinden lanetler yağdırdı adama. Otobüs ineceği durağa yaklaştığında yorgun kadın daha çok yorulmuştu. Ama dikiz aynasından "iyi günler" diye seslenen şoförün sesindeki dostluk, yüreğini ısıtmaya yetti.

*Güneşi gözlerinde topla
Kuytuların karanlığını açmak için
Yola koyul
Ve yürü
Bulut yüreklim
Gözlerin güne gebe duruyor
Aralansın gecenin karanlığı
Doğsun sabah güneşi
Yol uzun
Ömür kısayken
Yasla başını yüreğime
Yüreğin esmerleşsin
Gün batımında ömür tazelensin.*

ÖÖÖ

*kim soluyabilir?
ağır olan havayı
kim bakabilir kızgın
kor aleve ve güne
kim taşıyabilir
yüzyılın acısını bedende
çocuk yüzlü yürek durunca
ömür biter*

ÖÖÖ

*yaşam sesin hızından da büyük
yirmi birinci yüz yıla girince
değişim ararken insanlık
çocuk bedenler çürür
Kürdistan'da adı duyulmayan
dağ köylerinde
şehir göbeklerinde
Afganistan'da çocuk bedenler
yüzleri örtemez
yaşam çölleşir
çocuk yüzlerinde, gözlerinde
deryaları deler kadın çığlığı, feryadı
uygarlık adınadır yaşanan
duygular, bedenler gibi*

SÜMBÜL

SAVAŞIN ÖTEKİ YÜZÜ!

Irak'ta savaşın resmi olarak bitişi ve Saddam rejiminin devrilmesinden bu yana aylar geçti. Fakat Irak'ta savaş fiili olarak bitmedi. Savaşın bitmesi demek; savaşın olduğu ülkenin sokaklarından tankların, panzerlerin çekilmesi, savaşılan ülke askerlerinin ülkeyi terk etmeleri ve yönetimin tekrar o ülke insanlarının eline geçmesi demektir. Ama biz Irak'ta henüz bunları göremiyoruz. Aksine bombaların patlamadığı, evlerin baskına uğramadığı bir gün bile geçmiyor. Bu durum her iki tarafta da huzursuzluğun doruk noktasına çıkmasına neden oluyor.

Irak halkı yoksulluk ve çaresizlik içinde kıvrınmaya devam ederken; "Saddam zamanında hiç olmazsa suyumuz ve elektriğimiz vardı" diyecek duruma gelmiş bulunuyor. Hastanelerde haftada on çocuğun öldüğü belirtilirken, ilaç ve gerekli araç-gereç olmadığı için ameliyatların bile yapılamadığından bahsediliyor. Tüm bunlar olurken, demokrasi havariliğine soyunan Amerika Başkanı Bush, "Ne kadar sürerse sürsün, Amerika'ya karşı plan yapanlar cezalarını bulacaklar" derken, Amerikan halkından sabırlı olmasını istiyor. Çünkü çiçeklerle karşılanmayı beklerken; hergün patlayan bombalar ve yapılan saldırılarla morali gitgide bozulan askerlerin ve Amerikan halkının sabrının azaldığının farkında.

Bu arada savaş, sadece Irak'ta değil, dünyanın birçok yerinde için için yanan, bazen küllenip bazen alevlenen bir yangın. Son zamanlarda İsrail'le Filistinli fanatik örgütler, ilan edilen ateşkese rağmen kıyasıya misillemelerle ortalığı kana buluyor. Zaman içinde haklı veya haksızın seçilemediği bir düelloya dönüşen karşılıklı bombalı intihar saldırıları hemen arkasından gelen roketatarlı, ev yıkmalı misillemeler. Kana doymayan uzun süreli bir çılgınlık.

Bunlar buz dağının görünen kısmı. Bir de bu işin uzun vadede ortaya çıkan sonuçları var. Her savaş bir gün bitmek durumunda. Irak, Almanya, Kamboçya, Vietnam, Ruanda, Angola, Afganistan. Fakat arkasında çok uzun süre silinmeyecek izler bırakan, travmalara yol açan savaşlar, taraflar için büyük yıkımlar getiriyor. Bilhassa da kadınlar ve çocuklar bundan daha fazla etkilenen kesimler. Savaşta ölen, yaralanan veya esir düşen

daha fazla erkekler olduğu için geride kalıp arta kalanları toparlamak, çocuklara, yaşlılara bakmak, yokluklara katlanmak, hemen her savaşta olduğu gibi uğradığı tecavüzlerden sonra kocası ve akrabaları için utanç kaynağı olmak, kısacası her şeye rağmen sürüp giden hayata devam etmek daha çok kadınların payına düşüyor. Savaşın yaralı veya sağ kurtulan insanlar uzun yıllar psikolojik travmalara maruz kalıyor. Hiç bir savaş arkasında birçok kâbus bırakmadan bitmiyor. Bunu birkaç örnekle anlatırsak olayın boyutları belki daha iyi anlaşılır. Savaşın eve dönen erkekler gördükleri olaylar karşısında şiddeti o kadar benimseyenler ki; bunu kendi ev ve çevrelerine uygulamakta bir sakınca görmüyorlar. Savaşın bittiği veya sürdüğü ülkelerde BM-Kadın Organizasyonu'nun yaptığı araştırmaya göre silah taşıyan ve kullanan insanların evlerinde daha fazla şiddet uyguladıkları tespit edilmiş. "Ben o kadar stresliyim ki, karımı dövdüğüm için beni anlamalısınız" diye savunuyor kendini karısını döven bir Makedonyalı. Bir Kamboçyalı ise Kızıl Kmerler içinde savaştığı sürede "o kadar kötü şeyler gördüm ve yaptım ki, insan olduğumu unuttum" diyor. Filistinli bir sosyal görevli ise merkezde kurdukları bir acil servis hattına "sabahları erkekler evden gittikten sonra çok fazla telefon edildiğini; bunların yüzde yetmişinin tecavüze uğrayan kadınlar olduğunu" söylüyor. Daha kötüsü ise tecavüz edenlerin genellikle kocalar, amcalar, enişterler, kardeşler, babalar olması. Tüm bu insanlar, savaşı yaşamış insanlar.

Ülkemiz için de yabancı şeyler değil bunlar. Yıllardır sürdürülen kirli savaş bizim insanlarımıza da sonsuz acılar çektirdi ve hâlâ da çektiriyor. Yakılan köyler, öldürülen binlerce insan, yerinden yurdundan uzaklaştırılıp metropollerin varoşlarında yoksulluğa terk edilen insanlar neler yaşıyorlar ve yaşamaya daha ne kadar devam edecekler? Peki durum böyleyken psikolojik dengeleri bozulmuş bu insanlara kim yardım edecek? Bu kadar travmatize olmuş insanlar normal yaşamlarına nasıl dönecekler? Savaş çıkaracak kadar cesur olan ve savaş çığırıklığı yapan bu insanlar, acaba bu yaşananlara bir cevap verebilecekler mi?

SİSTEMLERİN BİREY ÜZERİNDEKİ ETKİŞİ VE KADINA BİÇTİĞİ ROL

2. Bölüm

Hatırlanacağı gibi, 31. sayıda bu konuyu ele almış, bir sonraki sayıda devamının geleceğini belirtmiştik.

Bu sayıda, "*Sistemin Kadın ve Erkeklerde Oluşturduğu Öğeler ve Buna Bağlı Olarak Beklentileri*" üzerine birkaç örnek vermeye çalışacağım. Sıkılmadan okuyacağınızı umarım!

Daha önce, toplumun kadın ve erkekte beklediği "*düşünce ve davranış farklılığı; kadın ve erkek rollerinde yaşanan çifte standartlar; bazı durumların farklı onaylanması*" gibi, birbirini tamamlayan noktalar üzerinde durmuş-tum.

Yine buna bağlı olarak, sistemlerin kadın ve erkeklerde oluşturduğu belli, farklı öğeler vardır.

Erkekliği oluşturan öğelere bakalım:

Eski dönemlerde, erkeklığe giriş törenleri düzenlenirmiş. -Günümüzde birçok ülkede, özellikle Hıristiyan ülkelerin bir çoğunda bu tören, "Genç kızlığa geçiş" için düzenleniyor. Askerlik, savaşımlara gitme ve avcılık gibi durumlar, erkeklik göstergelerinin başında gelirdi. Bunların giderek yerini kaybetmesi, örneğin avcılığın, artık vakit geçirmek için edinilen bir hobiye dönüşmesi, erkekleri kaygılandırmıştır. Geçimini sağlamak için özel bir fiziksel gücün de gerekli olmadığı konularda, günümüz erkeği geleneksel erkeksi özelliklerini ispatlayacak ortamı bulamayınca, başka arayışlara girmiştir. Ama, Türkiye'de hâlâ askerlik ve savaş, en onurlu ve özenilir bir "erkeklik göstergesi" olma özelliğini koruyor! Onların erkekliği, diğer ülkelere kıyasla, daha görünür durumda(!) Fakat dünya genelinde bakılacak olursa erkekler, bu kaygılarını savaşımla gidermeye çalışmaktadırlar.

Erkekliği oluşturan öğeler ve beklentiler şöyle sıralanabilir:

-Sakın kadına benzeme, kadın gibi olma, kadın gibi davranma!

Her ne kadar günümüzde erkeklerin de kadınlar gibi duygusal boyut ve ihtiyaçları olduğu artık

kabul edilmişse de, geleneksel erkek anlayışı, erkekleri hâlâ bu yönlerinden arındırmamış durumda.

-Bağımsız ol, kendine güven!

Erkeğin bağıllığını ve duygularını belli etmesi zaafıdır.

-Her başarılı ol!

Yaşam mücadelesi, çalışma hayatı ve meslekte başarı, erkeğin, erkekliğiyle özdeşleştirilir.

-Her zaman güçlü ve önemli bir kişilik ol!

Fiziksel güç kadar, menevi güç, yani sorunlara çözüm getirebilmek, kaygı duymamak, korkmamak erkeklerden doğal olarak beklenen özelliklerdir.

-Otorite sahibi ol!

İktidar veya otoriteyi sevip sevmediği, yatkin olup olmadığı dahi sorgulanmadan, toplum, erkeği otorite ve iktidar konumunda görmek ister.

-Para kazanmasını bil!

Günümüzde erkek, parayla eşdeğerdir. Erkek için parasızlık, hayati bir geçim derdinin de ötesinde erkek kimliğinde onarılması güç eziklikler yaratacak niteliktedir.

-Daima kazanan taraf ol!

Rekabet oyunları, kazanma ve beybetme yöntemleri erkeklerin yaşamında çok önemli bir yer tutar. Bir çok erkek için kaybetmek, sadece bir oyun veya sürecin sonucu değil; bir kimlik, ego sorunu haline gelir. Örneğin, maç sonları yaşanan acı sonuçlar, kazanma ve kaybetmenin erkek kimliğiyle ne denli özdeşleştiğinin acı göstergeleridir.

-Duyularını belli etme!

Erkeklik ve güçlülük adına erkeklerin insani boyutlarını kısıtlayan acımasız bir sınırlama. Bir çok erkek, bu beklentiye uyabilmek için duygularını gizlemeyi, dile getirmemeyi, içine atmayı ve bastırmayı yeğler. Böylelikle insanca yönlerini kısıtladığı gibi, yakın ilişkilerini de kısırlık, doyumsuzluk ve iletişimsizliğe sürükler.

-Cins olarak daima güçlü ol!

Erkeklerden beklenen cinsel performans, sadece cinsellik boyutunda kalmayıp, tüm erkek

kimliğiyle özdeşleştiği için, bu konudaki kaygı oranı oldukça yüksektir. İktidarsızlık kaygısı, erkeklerin en derin korku ve sorunlarından biri haline dönüşür.

-Kadından mutlaka üstün ol!

Genel bir anlayış olmakla birlikte, daha çok, Kürdistan, Türkiye ve benzeri ülkelerdeki erkeklik anlayışı, kadın üzerinde üstünlük kurmakla tanımlandığından, kadın-erkek ilişkilerinde acılı sonuçlara neden olabiliyor. Kadınlar gibi erkekleri de doyumsuz ilişkilere götürebiliyor.

Alkol, sigara gibi sağlığa zararlı maddeleri kullanmak, zina yapmak, sert olmak veya bağırarak gibi özelliklerin, erkeklik göstergesi olarak kabul edildiği düşünülürse, onlarca örnek verebiliriz daha. Bu birkaç somut örnekle yetinelim.

Bu duruma, genel olarak bakıldığında, sistemin erkeğe ne denli ağır yükler getirdiğini görüyoruz. Bu erkek için önemli derecede stres yüklü, yorgunluk ve kaygı oranı oldukça yüksek bir yaşam tarzıdır. Erkeklerde oldukça sık rastlanan; yüksek tansiyon, kalp yetmezliği, alkolizm, uyuşturucu madde bağımlılığı vb. hastalıklar, bu beklentilerin acı sonuçlarıdır.

Erkekler için kurgulanan bu katı cinsel rol beklentileri kadar, sistemin kadınlardan da cinsel rollerine has beklediği tutum ve davranışlar ve bu doğrultuda onların da oluşturduğu öğeler vardır.

Bunlar;

-İyi bir ev kadınlığı:

Mevcut anlayışa göre, bir kadının en önemli ve birincil uğraşı evi, evliliği, kocası ve çocuklarıdır. Diğer tüm ilgi veya uğraşları, ikincil olmalı veya öyle gözükmelidir.

-Vericilik ve bencil olmama:

Bir kadın, temelde özverili olmalı, öncelikle başkalarının mutluluğunu esas almalıdır.

-Toplumsal konum:

kadının cemiyetteki yeri, özellikle eşinin yanında veya onun ismiyle olmalıdır. Eşinin bulunmadığı yerlerde fazla görülmemeye özen göstermelidir.

-Konuşmama ilkesi:

Kadınlar, her yerde konuşmamalı, özellikle şikayet ve "dındır" etmemelidir. Kocalarının olduğu yerde, onlara laf düşmez.

-Maddi güç:

Maddi gücü ve geliri erkek tarafından temin edilmeli veya öyle olmasa da, erkek tarafından temin ediliyormuş gibi görünmelidir.

-Otorite ve iktidar:

Bir kadın gücünü veya otoritesini belli etmemeli, fazlaca kullanmamalı. Hırslı, başarıya meraklı, hele hele rekabetçi olmamalı, olsa bile öyle gözükmemelidir.

-Bakımlılık:

Kadın özellikle güzel, bakımlı ve fiziğini sürekli çevresine beğendirmeye özen göstermelidir.

-Duygu ve davranışlar:

Kadınlar olumsuz duygularını, kızgınlık, kıskançlık, sıkıntı ve isyanlarını belli etmemeli, çevresinin canını bu duygularla sıkmamalıdır. Hep güler yüzlü, yumuşak, sabırlı, anlayışlı, uyumlu davranmalı, yorgunluğunu göstermemeli, eşini mutlu ve huzurlu kılmak için çaba içinde olmalı, hiçbir zaman yakınmamalıdır.

-Cinsellik:

Kadın cinselliğe sürekli cevap verecek durumda olmalı, isteksiz gibi görünmemeli.

Erkeklerde olduğu gibi, kadınlara yönelik de daha bir çok örnek verilebilir.

Bence, bu birkaç örnek bile, sistemin erkek ve kadınlara biçtiği rol ile görevlerin farklılığını, çifte standartları ve beklentileri göstermeye kâfidir.

Yine burada da genel olarak bakıldığında, kadın olma beklentilerinin temelinde "iyi kadın olma" olgusu yatar. Yani, çevresini hoşnut eden, herkesin isteğini yerine getiren, tatlı sözlü, "hayır" demeyen, karşı koymayan, kızmadan her işe koşturana iyi kadın! Cici kız! -Cici kelimesi kızlar ve kadınlar için özel olarak biçilmiş bir niteleme. Bir erkeğe kimse, "ne cici erkek" deme gafletinde bulunmaz!

Gerçekten bir kadın iyi, cici olmamaya karar verirse ne olur? Bu durumda ilk akla gelen yanıt, "kötü kadın"dır.

Toplumca kadın ve erkeklere biçilen cinsel rol, davranış beklentileri, gerek kadınları ve gerekse erkekleri, en temel insani ihtiyaçlarından uzaklaştırır, gerçek kimliklerine, insanca ihtiyaç ve duygularına yabancılaştırır.

Bizler mantığımızı, ikili karşıtlarla yürütmeyi öğrendik. İyi değilse kötü; güzel değilse çirkin! Ya hep, ya hiç ilkesine göre düşünmeye öylesine alıştık ki, adeta bir özelliğimizden vazgeçersek, hemen öteki uca geçeceğiz. Doğru değilse, mutlaka yanlış! Her iki olgunun da doğru veya her ikisinin de yanlış olabileceği veya bir değerlendirmenin gerekli olup olmadığı sorgulanamaz bile!

Sonuç olarak, toplumca kadın ve erkeklere biçilen cinsel rol davranış beklentileri, gerek kadınları ve gerekse erkekleri, en temel insani ihtiyaçlarından uzaklaştırmakta, gerçek kimliklerine, insanca ihtiyaç ve duygularına yabancılaştırmaktadır.

Tutucu ve bağlayıcı sistemler, kaçınılmaz olarak fertleri iki yüzlü hale getirmiyor mu? Oysa sistemler, hizmet ettikleri bireylerin yapısına ve temel ihtiyaçlarına göre kurgulansa ve uyarılansa, toplumda ne denli çelişki ve ikiyüzlülük yok olabilirdi kimbilir...

Yıllar önce, yazarını not etmediğim bir kitaptan aldığım bazı alıntılardan esinlenerek yazdığım bu yazıya, ilgisinin olacağını düşündüğüm bir de şiir eklemek istiyorum.

.....
*Bir sokakta yürüdüm
 Yol kenarında bir çukur vardı
 İçine düştüm
 Kayboldum... Kendimi zavallı hissettim
 Bu benim hatam değildi,
 Buradan çıkmak asırlar aldı.
 Aynı sokakta yine yürüdüm,
 Yol kenarında bir çukur vardı.
 Onu görmediğimi farzettim,
 Tekrar içine düştüm
 İnanamadım, tekrar aynı yerdeydim,
 Ama bu benim hatam değildi,
 Buradan kurtulmak tekrar yıllarımı aldı.
 Aynı sokakta yine yürüdüm.
 Yol kenarında bir çukur vardı.
 Onun orada olduğunu gördüm
 Tekrar düştüm, bu bir alışkanlık
 Gözlerim açıldı, nerede olduğumu biliyordum
 Bu benim hatamdı.
 Derhal oradan çıktım.
 Aynı sokakta yine yürüdüm
 Yol kenarında bir çukur vardı.
 Ucundan yürüdüm geçtim.
 Başka bir sokaktan yürüdüm.*

PORTIA NELSON

*Her ülkenin bir gül bahçesi
 Her yüreğin gönül sevdası olur
 Gül bahçenin gül bağında
 Gördüm ve seçtim yaşam gülümü
 Toprak kokusunda sevdam saklı
 Gündüz daldırır gece kar
 ateşidir*

*Ne kadar mahzun kır çiçeğim
 Sen baharın müjdecisi
 Yüreğimin neşesinin
 Sen nergisim güneşin sıcaklığında
 Boy verdin
 Benim olmayan kentte
 Benim ülkemde
 Özgürlük kokar kır çiçekleri
 Bana yabancı kentte
 Tutsaklık kokuyor
 Tutsaklık büyüyor
 Sürgün göçebe çocuklar*

sokaklarda

*Boynu bükük kar çiçeği
 Güneşli günlere hasret
 Ekmek kavgasında
 Benim çocuklarım
 Benim olmayan kentte
 Çocuk yüzlü değil gülen gözler*

∞∞∞

*Nereye gitsem
 Toprak rengi bir umut yeşerir
 Mavi ve yeşil sevinciyle
 Düşlerim kanarken sessizlikte
 Yalnızlığı yaşarım yalnızlığında
 Bende o gece yalnızlığın kaldı
 Gelip alsan
 Büyütsen içimdeki çocuğu
 Yüreğimizdeki yalnızlığı
 Nehrinde beslesen,
 Sulara bıraksan
 Sonra yaşam yeniden yeşersin.*

SÜMBÜL

Mutlu olmayı unuttuk mu?

Bir çoğumuzun günlük yaşamı içerisinde yer alan İnternet; haberleşme ve bilgilenme kanalı olarak kullanılırken; süreç içerisinde farkında olarak veya olmayarak yeni mekanik bir dost sahibi olduğumuzun gecikmeden farkına vardık. Birçoğumuz; ya chatlerle, ya maillerle, ya ICQ ile, ya da siteler üzerinden yoğun iletişim ortamları oluştururken bir de baktık ki birçok gerekli-gereksiz bilgi depolamışız. Hiç tanımadığımız kişilerle kırk yıllık dostumuzmuş gibi muhabbetler yaptık. Kimi zaman bizlerden binlerce kilometre uzaktaki bir olayı kendi evimizde canlı canlı yaşadık ve anında yaşanana tanık olduk. Bu tanıklıklarımız kimi zaman bizi sevindirirken, kimi zaman derinden etkiledi.

Yani anlayacağınız hiçbir özgürlüğü belki de, İnternet'te yaşadığımız özgürlük kadar yaşamadık! Bu dosta ne sorduysak acımasızca bize ilettiler ve hiçbir duygusal yön bırakmadan mekanik ve cesurca onunla olan dostluğumuzu olabildiğince geliştirdi.

Tüm düşüncelerimizi korkmadan yazdık, inançlarımızı korkmadan tartışabildik, kimimiz arkadaşlık arayışlarımızı sınırsız net ortamına taşıdık, ücretsiz web hizmetleri ve web araçlarıyla kendimize yeni dünyalar kurduk.

Ve tabii ki bu yeni yüzyılın arkadaşıyla tanışmayı ve İnternet'e girmeyi de bir ayrıcalık olarak gördük ve üzerimizde bıraktığı bağımlılık mikrobunu içimize taşıdık!

Tabii bunun için ekonomik olarak belli bir çizginin üzerinde olmamız, bilgisayarı kullanabilmemiz ve İnternet bağlantımızı sağlamamız gerekiyordu. Ayrıca bu bilgi denizinde yüzebilmemiz için yabancı dil ve bilgisayar dili bilmemize de çok fazla gerek yoktu. Çoğu işte olduğu gibi, bu işte de bilgiyi ve kültürü alabilmemizin tek şartı, yeterli kapasitemizin olmasıydı.

Elbette sizlere burada İnternet'in yararları ve zararlarını tüm ayrıntılarıyla anlatacak ve üzerinde tartışacak değilim. Asıl anlatmak istediğim; hepimizin ihtiyacı olan ancak unuttuğumuz

bir duyguyu tatmin etmek için başvurduğumuz teknolojik dostun başarısının yanı sıra asıl dost ve mutlulukları unuttuğumuzu haddim olmadan hatırlatmak istedim.

Yani; doğup-büyüyüp, ölüyoruz. Hepimiz "yaşıyoruz" diyoruz ama hayatın karmaşası içerisinde çoğu kez mutlu olmayı unutmuyor muyuz?

Ya geçim derdine düşüp mutlu olmayı unutmuyoruz, ya hayatı tümüyle bugün neyse yarın da olacakmış gibi görüp sorumsuzca yaşıyoruz, ya kendi aile ve kendi mutluluğumuz için başkalarının mutluluk haklarını eziyor-çiğniyoruz, ya da mutluluğun, parası olanın hakkı olduğunu düşünüp hayata küsüyoruz. Ya da bu yaşamda bizim haklarımız yok deyip bir köşeye çekiliyoruz. Bu gibi örnekleri çoğaltmak mümkün. Ancak bu örneklerin konuyu açıklamak için yeterli olduğunu düşünüyorum.

Mutluluk basit bir tarifile, yaşamdan tam hoşnut olmak ve tadını damağında hissetmekse, mutsuzluk da sanırım tam tersi yaşamdan sürekli şikayet etmek ve hoşnut olmamaktır ...

Peki yaşamdan hoşnut olmanın tanımı nasıl yapılır? Kişiye göre değişen bir kavram değil midir "hoşnut olmak"? Filozoflar yaşamın anlamı olarak sunmuşlar mutluluğu... Peki yaşamın amacı mıdır gerçekten de mutluluk?

Hemen mutluluk konusunda ünlü düşünürlerin söylediklerine bir bakalım:

Aristoteles'e göre mutluluk; *insanın kendi iç dünyasına dalmasıdır*. Böyle bir insan mutlu insandır ona göre...

Epikuros'a göre mutluluk; *ruh dengesi ve düşünme dinginliğidir*...

Seneka'ya göre mutluluk; *koşullar ne olursa olsun görüş ve düşüncelerinde özgür kalmaktır*...

Hobbes ise *bireysel mutluluğun toplum içinde olacağını ileri sürer*...

Kant'a göre mutluluk *bir umut konusudur, belki de hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bir idealdir*....

Nietzsche ise *dinamik bir mutluluğun arayışı içersindedir*...

Bana göre mutluluk tüm bu söylenenlerin içinde barınıyor. Tabii işin kolayına kaçtı diyeceksiniz. Bu tariflerin hepsinde yaşam, düşünce, duygu ve işin özü, mutluluk var. O yüzden tüm tarifleri bir bütünün parçaları olarak görüyorum.

Mutluluk başta kendin için istediğini bir başkası için isteyebilmektir. Mutluluk duygu ve düşüncelerini karşındaki insana korkusuzca söylemektir. Özgür olmaktır örneğin. Avazın çıktığına korkusuzca bağırmaaktır. Yaşadığınız hayatı ve kendinizi sorgulayabilmektir. Çevrenizdeki haksızlıklara göz yummayıp, tepkinizi ortaya koymaktır.

İnsan varolduğundan bu yana sürekli aranan, ulaşılmaya çalışılan, şiirlere, yazılara, masallara konu olmuş bir sorun... Mutluluğa insanlar bazen kötümser, bazen de iyimser yaklaşmışlar...

Bazen sahte mutluluklara dalmış, bazen de tamamen kendine acı vermek, onların mutluluk tanımlaması olmuş...

Hep ilgi çekmiştir mutluluk reçeteleri, formülleri verilmiş ona ulaşabilmek için... Bazen bir sevgilinin gözlerinde aranmış, bazen bir çocuğun gülümsemesinde... Bazen bir yaşlının öpülesi ellerinde... Bazense yeni bir araba, yeni bir ev, yeni bir giysi olmuş mutluluğun tanımı... Bazısı için kendi iç dünyası ile baş başa kalmak mutlu olmasına yetmiş... Kimisine göre başlanmak ve

başlanmaktır. Kimisine göre paylaşmaktır...

Biri mutluluğun atılımlı, hareketli yaşanınca elde edileceğini söylerken, bir başkası durağan olandan mutlu olduğunu söylerse, mutluluk için mutlak bir tanım yapılabilir mi? Ya da biri mutluluğun kavramsal olduğunu söylerken, biri olgusal olduğunu söyleyebilir, biri çıkıp hayatının amacı olduğunu ileri sürerken, diğeri amacı değil aracı olduğunu ileri sürerse, mutluluk için kesin bir tanım yapılabilir mi? Her insanın yaşam içinde zaman zaman farklı şiddetlerde yaşadığı çatışmaları, çelişkileri vardır... Bu çatışmaları, çelişkileri aşabilmek ya da çözüm yolunu bulabilmek insanı mutsuzluktan o denli uzaklaştırır gibime geliyor... Sanırım mutluluk arayışımızda yaptığımız en büyük hata bu çatışma ve çelişkileri yaşarken hepsini sırasıyla çözeceğimizi sanıp kendimizle, kendimizin dışındakilerle ya da doğa ile çatışmalarımızı hep bir sıraya koyup yaşanılması olanları ertelememizdir... Halbuki insan ömrü çok yönlü bir mücadele gerektirir ve yaşanılacak olan tüm mutluluk ve mutsuzlukların bir sırası yoktur... Yaşamın içerisinde hepsi aynı anda yaşanabilir. Hayatın doğrularını bulmak elbette ki kolay değil. Özellikle algılamalarımız bizi çoğu zaman yanıltıyor. Ayrıca doğruları bulabilmek için her bireyin yaşamındaki sıralamayı az-çok bilmesi gerekmiyor mu?

Hey Felek

Hey felek felek, hey zalim felek
Ka ew Kurdistan, ka bircên belek
Min navê cenet, ji te bi minet
Serbest û aza, va çûm cehenem

(...)

Her çar kenarê me bûne neyar
Berê me li te qêrîn û hewar
Dengê me nakî, bo çi dey nakî
Bextê te ev e, ey çerxa alem

Welatê me ye, xweş e Kurdistan
Zozan û deşt e, tev bax û bistan

Qenc e xerab e, welatê me ye
Bi me pir xweş e, wek Baxê Îrem

(...)

Me ne hêja ye, em her dem ba kin
Ax û xewlîyê bi ser xwe dakin
Yan bibine dewlet, yan bêne kuştin
Yan dilxweş bimrin, yan dil bi matem

Dermanê me ye xwendin û zanîn
Xortên xwendevan, tev bûn cegerxwîn
Her bijîn, bijîn xortên nûhatî
Her bijî, bijî Kurdistan herdem.

Cîgerxwîn

Dalanê Tirkmentirk

Rojek ji wan rojên Tebaxê, ku mirov di germa agirek da dişewitî, e-maila Nejlayê gihîşt destê me. Ew rojên ku xwendin-nivîsandin li alîkî, em ne dikaribûn rabin ser pê, rûnên; ne dikaribûn bixwin, webixwin; ne jî quncikek hênîk hebû ku tê da xwe bisitirînin. Nejla delal, heta 15-ê Îlonê ji bo vê JÎYANê nivîsarek dixwest ji me. Ango ji wî kurmê me ku, gava karekî li benda me bidîta, nema rehetîya xwe hebûn em ji dest. Ji ber ku ev kurm, xwedîyê prensîbek herî hişk bû. Loma jî heta Îlonê sebirkirina me, hîç li meşrebê xwe nedihat. Bi wê, dinya xera bibûya divê em ji 'tedbîr'a xwe nemana. Lê 'tedbîr' bi xwe ji me dima nedima, bi kêfa xwe bû. Pîyê me bi felsefa xwe bitedbîrbûyîne girêdabû ewê. Ne heddê me bû ku em ji dest xelasbin! Birastî "bitedbîrbûyîna", di jîyana me da her wext rewşek xweş bû, keleş bû lê, agirê ku vê gav di me da dibarîya, ew jî bi têra xwe qelleş bû!.. Bi tîna xwe ya tûj, mêjî li me helandibû wekî. Di vê dewrana xwe da, nedihîşt em piçek bileqin, rêça kurmê xwe bajon, destê xwe bavên karek, yan jî bi nivîsek xwe bighînin 'Jîyan'ê. Teralîya ku lebatên me da anîbû, hetanî niha nehatibû serê me. Bi vî kurmê xwe ku em tu car hîni betalîyê nebûbûn, vê car leqandina pêçîyek jî ji me ra giran dihat. Hiş-mêjîyên xwe pê tewizî, ketibûn komaya germê wekî. Ji komayek wilo derketina wan, tenê girêdaya hinek nûçeyan bû. Ew nûçeyên ango, bi mijar, ramanên xwe ku, li reh, ruh û hêstên xwe yê netevî biketana...

Ji mesaja Nejlayê çend roj şûnda, rojname **ZAMANÊ** (11.08.2003), bi **heypeyvînek** evê erka xwe bi cî anî, şikur ji Xwedê ra!.. Bi riya înternetê, dest da çend rûpel kaxez, malxwe malê ser me da ku şand. Û bi xwendina wan, hişê me ji wê komayê derket, reh û ruhê me yê netewî rabûn ser pê.

D Xwendevanên hêja,
J Heypeyvîna ku qal dikin, di nav rojnamevan Nu-
Y rîye Akman û Bedreddîn Dalan da derbas dibû.
A Bi wî Dalan ra ku, li Bajarê Heftgirî (Stenbol)

niha, ligel Serokatîya Heyeta Mutewellîyê, saz-gêrê Zaningeha Heftgirê (Yeditepe) ye jî. Bi devê N. Akman, heqê wî da dibêjin ku ewî, di çaxa reîstîya xwe ya beledîyê da, erazîyên daristanan qesp kirî; hemû erseyên pêwîst ji avê erzantir bi dest xistîbûyî. Li nik jî, tim mesrefên bingeîn, ji xizna beledîyê temîn kirîyî. Sedem ji wan bê-rêtî û talanan, navê xwe jî Dalan=talan derxistîbûyî.

Meriv ku li kunya xortimcîyên Tirkan dinhêre, dibîne ku ew mel'enet ji xwedî ra, çî rutbeyên dewlemend (!) pêşkêş kirîye. Îcar me ji vê yekê fam nekir ku, bi pirsra N. Akmanê, D(t)alan çima dijî wê şana xwe derdiketî?.. Li komara Tirkîya wî, dizîtî-xortimcîtî-heramxurî-mafyatî-xûn-xwarî-talanîtî ji kîngê vir da ji bêrûmet bûye ku, reaksiyona Dalan dikişandî?!.. Ma qey dinya nîzane ku ji xizna beledîya Stenbolê nîbûya, zanîngehavakirin, heddê Dalanê kurê bavê xwe nîbû? Bi wê mîmarîya Selçûkî ku, zemanê xwe da kî zane bi çendîn çend hezar milyar dolaran hatî avakirin, bi çend qiruş perên Dalanê çavşîn, li kuderadinyê, digihîşt wê merheleyê? Ma qey kes nîzane ku ji dizên minarê ra qilf, li berê avê ne! Zane lê kula me, ne ew dizî-mizîyên mêrik, ne jî minare û qilif in wê gava ha.

Derdê me yê gava ha bi wî Dalanî ra, di babeta Kurdîya me da, nezanîya xwe ya hezîn e, gelî xwendevanên Kurd! Ew kes ji ber ku, di vî warî da eva cara duwemîn e, şovenîzm û nijadperestîya xwe qerîx dide ber çavan.

şahed pir in, nikare xwe înkare bike. Loma ji N. Akmanê ra, 'dê-bavê xwe Kurd in' dibêje! Lê em nizanin, ew Kurdê xurûxas (!), sedem ji çî kompleksên bêderman in ku, xwe ji Tirkan jî xas tirk dihesibîne û eşîreta xwe dighîne Tirkmenên Mongolî. Têr nake, ji dewlemendîya zimanê me jî, diqurife. Loma 600 wûşeyan jî jê ra pir dibîne. Zimanê dê-bavê xwe di dil da ewqas xerav rûniştîye ku, rewê di înkarbûnê da dîtîye? Mader-faderê wî ango, zarokatîya xwe da, wexta lê xistine, di nav hev da bi Kurdî axaftine! Lê ji

ber ku Kurdî zimanek pir qels (!) bûye, ji zarû-retê û bi gotina wî ji Tirkîya fewqel'ade sofistîk-musîkî-matematikî û nizanin hîn çî, çî..tî wu-şeyan xistine nav.

Hey ew Zanîngeha Yedîtepê di serê sazgerê xwe Dalan da hezar car biweşe ku, ferhenga dê-bavê xwe nezanan, ji qelsîya zimanê me ra kiriye delîl!!!.

Em nizanin, înkarkirina zarê dayîkê, ji wî Dalanê asîmîl pê va, ji Kurdek din ra jî nesîb bûyî, nebûyî? Ev zimanê me ku, ji çendîn çend hezar salan vir da berxwe daye, xwe ji lepên nîçe nîçe dagirker û talankeran parastîyê, roja me da xwe gihandîye 20-30 milyon me Kurdan... Lê ku ev mêrik ji vê yekê ne rehet e. Loma jî, li hembera wan kesên ku dewlemendiya Kurdî bi 100 hezar wûşeyan dipîvînin wekî şamîyên şamê diwerime. Kesên ku ev îddîayê diparêzin, bi 50 hezar wûşeyan pirtûkek Kurdi binvîsînin ger, çapkirin û belavkirina wê dide ser xwel. Perê xwe bi qasî ku beledîya Stenbolê şelandîye pîir; qemçikên gurebozên xwe jî, ji Adrîyatîkê heta Altay-Uralan dirêêj in çimkî. Loma bi rengê şovintîya xwe qerîx, hodrî meydan dike. Haydê ji me jî hodrî meydan! Ka em bibînin ew kîjan nivîskarê Kurd e ku, xwe di sewîya wî ya nizim da dibîne û hay hay dike, jê ra!..

Belê Yaşar Kemal ji alî dîya xwe Kurd e. Çi ye ku zarûtîya ev camêrê niv Kurd, di nav dengbêj û stranbêjên Kurdan da derbas bûye. Di nav hozan û helbestvanên Kurdan da, guhên wî bi klamên Evdalê Zeynikê û yê dinan têr û tije bû-ye. Zimanên bîyanî zane, nasdike. Tekmîl roma-nên xwe, bi 5 hezar wûşeyên Tirkî nehatine nivîsandin, dibêje. Lê ev rastî jî ji Dalanê bê îz'an û yek ziman ra têre nekirî. Ne jî ew bi dehan pirtûkên edebî yê Birêz K. Burkay, hebûna Kurdi ra bûne îspat, ne jî di dilê vî palevanê têkçûyî da çûne xwarê. Na xêr, tu zimanzanên me, ewî belengazî ji birca fîlê danaxistine jêr. Loma jî niha ji 30 hezaran firîyaye ser 50 hezar wuşeyan. Bi wî hejmarî romanek dixwaze (!) ji Y. Kemal, yan jî ji nivîskarek Kurd ên dî.

şikur em nivîskar nînin. Dîsa jî heyfa xwe li pê-nûsa xwe tên ku, li ser kesên wiha ewê diwestînin. **Lê ji ber ku em Kurd in; em dot in; em jin in; em dayîk in û em jidayîna xwe vir da bi Kurdî qisedikin, îtiraza xwe hene em.** Heta niha ji dewletê dagirker tunebûna Kurdî me

bihîstibû. Niha jî ji kesen wek Dalan, hîndibin ku zimanê me ne Kurdî, lê belê Farîsî (!) ye. Ev çav-sorî jî, ji lêkolînek gelek kûr (!) jê ra melûm bû-ye, xwedêgiravî. Wextekî ku çûne Tehranê, hevalek xwe bi Kurdî, yekî Ecem jî bi Farîsî bi hev ra peyîvîne. Û herduyan jî ji hev pir xweş fehm kirine. Mêrikê me jê kifş kiriye ku zimanê hevalê xwe jî Farîsî bûye, ne ku Kurdî. Ji kahînek wilo ra divê em ewil, bi pê-nûsa S. Şivan (*) û bi kurtayî şirovekirina 'ziman çî ye, Kurdî ji ku tê?' di vê nivîsarê da bi cî bikin:

"Ziman, ew amraz (araç) e ku mirovin, dikarin bi hevûdu ra biaxêfin, danûstendina xwe pê bînin; û nêzik, an jî dûr ve ji hevdu xeber bistînin, xebber bi rê kin. Yanî her miletek zimanê xwe yê taybetî heye û bi saya wê amrazê, yanî bi ziman ve, hemû kesên ew miletî dikarin di nav xwe de li hev bînin, biaxêfin, û danûstendina şexsî an civakî bi cî bînin

(...) Miletê Kurd, bingeha tarîxa xwe da girêdayê milletên Endo-Ewropayî (Aryen) ye. Lewma, di navbeyna zimanê Kurd û bi taybetî qewmê Îranîyan da, gelek danûstendina gotinan, û pêwîstîya etîmolojîk heye. Ji aliyê din, bi tesîra ola Misilmantî, û bi taybetî bi bandûra zimanê Qur'anê, Tirk, Ecem, heta End û Endonezî jî ketine bin tesîra Erebiyê. Û loma îro jî, di nav zimanên wan miletan da gelek gotin û biwêj û qeîdeyên erebî henin. Ji bilî vê yekê, Kurdî jî wekî zimanê milletên din zimanek jîndar, serbixwe û xwedî gotinan û rêzîmaneke taybetî ye.. (...) Îro li çaralîyê Kurdistanê Iraqê ji dibistana pêşî, heta ûnîversîtê, bi şiklêkî resmî û bi destên dewlet û karbidestên Kurdan, hemû xizmetên zanyarî (egîtim), bi Kurdî nin.. "

Belê li ser yê jorîn zêdekirin pêwîst be, em dikarin bibêjin ku di roja me da Kurdîya me, li Ewropayê, li Emerîkayê enstîtûyên xwe hene êdî. Di zanîngehên wan da, kursiyên Kurdolojîyan hêlîna Kurdologan in. Xwendekar, rojnamevan, edebîyatvanan dielîmînin ew. Nivîskarên Kurd digihîjin, li ser hev berhevan diafirînin. Di riya xizmeta ziman û çanda me da, çapxane-weşanxanên pirtûkên me roj bi roj zêde dibin...

Bi kurtî, ji teqlîd Tirkmentirk ên wekî Dalanan ra me dixwest bibêjin ku, Kîjan ziman dibe bila bibe, her yek rûmeta xwe heyî li cem me. Yekî ji yekî kêr û zêde ditî, li gor felsefa me ya însanî nakokîyek giran e. Em zanin ku, her ziman

malê însanetîyê ye. Her ziman muhtacên xelîya hev bûne. Dane hev, ji hev stendine. Mezin bûne, biçûk bûne. Her wiha lê dîsa qedrê Kurdîya me, di dilê me da, pir li ser vî zimanê Tirkîya me dagirker, asîmîlist e. Çimkî em jî wekî her miletan, bi vî zimanê xwe xwedîyê nasnava xwe ne... Nizanin li ser ziman ewqas agahî ji Dalanê dêbav Kurd, xwe Tirkmentirk ra têre dike? Zane gelo 'Tirkmentirkbûn'a xwe bi qasî gotina bi devkî hêsa nîne. Ji ber ku li vir, astengek mezin dikeve navberê. Ew jî nasnama raser (üst kimlik) e bi kurtayî. Asasa esl û fesl ango. Ew jî wekî dîn-îman-mezheb, sîyaset, îdeolojî û hwd. bi xwestinê nay guhartin. Lewma, ji wan Dalanê Tirkmentirk û yên wekî wan ra pir pir 'Kürt asil-lî adoptif Türk' tê gotin, her ewqas. Ev jî her çiqas kompleksa wan tetmîn bike, neke!!!

Lê xwezil ji îmanê ra, çawa ku operasyonên 'estetîkî' hebûn, her wusa yên nijadî jî hebûna! Ku karibana xwîn û tevnên (hucre) wan kesên bêruh biguhartana, bûnya Kurdîtîya me ji wan parazîtan xalî bikirana! Ji şansê me ra lê kanê ew Hîtler û qadroyên wî yên ku, li ser mucîzên (!) wilo serê xwe diêşandin, li çareserên wilo digerîyan..! Xwendevanên hêja,

Dalan, ji N. Akmanê ra, behsa ferhengek Serokê Enstîtutuya Kurd Parîsê dike. Serok K. Nezan, deh sal berê, ferhengek ku li serê 15 sal xebitîye (ku stûrîya xwe bi qasî pêçîya Dalan biçûk jî nebûye) şandîye jê ra, dibêje. Ji me ra bû şik, ev yek. Ji ber ku eva bist salên me ye, em li vir in. Bi Enstîtutuyê ra danûstendinên xwe henin. Bivê nevê ji xebat û weşanên wan haydar in. Lê evê me teze dibihîst. Gelo ew çî ferhenga K. Nezan bû ku, em haya xwe jê nîn-bûn? Me vê şikê ji malxwe malê pirsî ewil. Ewî, "Dalan ji ber xwe davê. Ferhengek wusa tune" ku got têrî me nekir. Ji berpirsîyarek Enstîtuyê ra me rabû telefon vekir. Berpirsîyarê camêr ê nas, me şermî, malxwê me rûsîpî derxist, gava ku got: "Haya xwe em jî ji wê heypeyvînê henin, gotinên Dalan ne rast in, çimkî ferhengek wusa ne mewcûd e. Me deh sal berê, ji hinek mebûsên HEPê ra gramera Roger Lescot û C. Bedirxan şandibû. Dibe ku ewî wê pirtûkê bi dest xistibe û behsa wê be ku dike." Me bawerkir lê belê Dalanê Tikmentirk çawa dikaribû derewek wusa ji rojnamevanek ra bike? Nebe ku ev jî, wekî merivatîya wî û birêz A. Melîk Firat, kul-

lîyen vir bû? Lê ew îthafa "Sevgili Kürt kardeşim, tetkiklerinize sunuyorum" me yê çî bigota ku Dalan bi Serok K. Nezan, em jî bi ew "ne Kurdîtî", "ne kardastî" lê tenê bi wê Tikmentirkîtîya xwe ya xas, ewqas dilgîr (!) kiribû?!.. Hela ku ji bo vekolînê (!), ewê ferhenga behs heyê, xwe tune ye, teslîmkirina wî û banûyek zimanzan(!)a millî, hindik mabû ji çavên me hêstirkan dibarand! Ji ber ku bi lêkolîna wê zimanzanê em hîn dibûn ku ew ferhenga Kurdî, ji sedî 65 wûşeyên Farisî, ji sedî çend Tirkî, hê ji sedî çend jî, ji zimanê ku nay zanîn (Kurdî yanê) hatibûbû afirandin.

Ji Kurdîya me ku yên wekî Dalanan bi çavê tune-yî lê dinhêrin, hema di pirtûkxana me da, bi hejmar 8 hev ferhengên ji hev cuda hene. Her 8 jî tenê ji alî zimanzanên Kurdên Bakurê hatine afirandin.. Dîmenên her yekî ji hev cuda û biçûktirîn 246, mezintirîn jî ji 1278 rûpelan di-hewînin. Hemin dibêjin, ew Dalanên Tirkmentirk ên xwedîyê zanîngehan ji bo lêkolînê, ewan ferhengan jî, hevalê banûyên xwe yên gureboz û ulkucîyên din bikin qencî nabe?!.. Bi lêkolîna (!) wan banûyan jî, ji Kurdîya me ra, sedî 5 wûşe bikevin, ma xerav dibe?. Îcar ew gurûha ülkücü, dewlet, leşker; tekmlî faşîst, Kemalîst û kolonyalîst dê çima ji unuterîtîya Tirkîya xwe ewqas ewle nebin; ji bandora zimanê me ewqas bitirsîn, sazûmanên me yên perwerdeyî li alîkî, dê çima ji behsa qursên Kurdî jî xewa xwe şêrîn ewqas birevînin?!..

Belê rast e, wekî ku dinya pê dizane, di dîroka me da dewletbûyîn nebûye qismetê me.. Lo gelo di vê çarenûsê da sûc tenê di stûyê me Kurdên belengazan da ye? Ji xeynî îstîla dagirkeran; hesabê ew Kurdên hevkarên desthilatan; Kurdên wek Dalanan; tekmlî Ataturkçî, Demokratik, Kemalîst û hê nizanin çîik çîik Cumhûrîyetçîyan; û kullî bêesl û şirheram û reng-reng ceşş û ajanên me Kurdan, ma qey divê ney pirsîn, di vê feleka me tarî da?!..

Û pîrsek dî... Gelî xwendevanên hêja, ji kerema xwe ra ka bêjin, evê nivîsarê nebe ku me bi zimanê Mongolî nivîsand !!?...

(*) K. Bedirxan, S. Şiwan, *Zimanê Kurd (Kurd Dili)*, 1976, Kava Yayınları.

Gerçek Öykü

Annesi küçük kardeşini doğururken ölmüştü, kendinden beş yaş büyük olan ablası, onlar için abladan çok bir anne olmuştu. Daha sonraları Meryem annesinin ölümünden kendisini sorumlu tuttuysa da, bunun onunla bir ilgisi yoktu. Sadece bir ebenin bile olmamasından kaynaklanıyordu. Oysa ki çok basit bir müdahaleyle yaşayabilecekken, ölüm annesini kolları arasına almıştı. Onların deyimiyle bu bir kaderdi ve onun önüne kimse geçemezdi.

Seher, Meryem'den 1,5 yaş büyüktü. Aslında üç kardeşin içinde en güzel olanı da o idi. Simsiyah kıvrıkcık saçları, kocaman iri gözleriyle harika bir tabloda dışarıya fırlamış modelleri andırıyordu. Ablaları Melahat onları canı gibi sever ve kollardı. Hatta bazen onların yaptıkları hataları bile üzerine alır, babalarından dayak yerd. Bu olay her iki kardeşe acı verse de korkularından hiçbiri sesini çıkaramazdı.

Baba Hıdır, eve para getiren tek kişiydi, düzenli bir işi yoktu, iş bulursa çalışır, yoksa küçük bahçesinde yetiştirdiği sebzeleri satardı. Zaman zaman içip, çocuklarına kötü davranırsa da, aslında kızları onun için herşeydi. Ama bir türlü onlara sevgisini gösteremezdi -kensine böyle öğretilmişti çünkü-, ancak geceleri uyuduklarından emin olunca gider başlarını okşar, ağlardı. Sert görünümü altında yufka bir yüreği vardı. Kimseyle bir alıp-veremediği olmayan, kendi halinde bir adamdı. İşte bundandır ki, Meryem ile Seher'in ilkokuldan sonra okumalarına, parasızlığına rağmen razı gelmişti.

İki kardeş aynı yıl okula gönderilmişlerdi. Orta okula yazdırılışları daha ilk günkü gibi tüm tazeliyle geldi aklına, içi sevinçle doldu Seher'in. İkisi de okuyup öğretmen olmak istiyorlardı. Ablaları evlere temizliğe gidiyor, bu parayla kardeşlerinin okumalarına yardımcı oluyordu. Bunun bilincinde olan iki kardeş tüm güçleriyle üniversiteye hazırlanıyor, tüm bu çabaları boşa çıkartmamak için gecelerini gündüzlerine katıyorlardı, birazdan yaşamın onlara oynayacağı

kötü sürprizden habersiz, sınava hazırlanıyorlardı.

Baba Hıdır, kızları için Afet Hanım'dan borç para almıştı. Almıştı almasına ama, bunu bir türlü geri ödeyemiyordu. Afet Hanım ondan parasını alamayacağını bal gibi biliyordu. Hıdır Efendi'ye güvenmediğinden değil, şu ara işinin olmadığını çok iyi biliyordu. Kafasındaki planı yaşama geçirmek için çok iyi bir fırsattı bu. Hemen vakit geçirmeden Hıdır Efendi'yi çağırttı. Lafı çok uzatmadan doğrudan konuya girdi. Afet Hanım'ın 30 yaşında bir oğlu vardı. Biraz serseri ruhlu olduğu için bu yaşına kadar evlenmemişti. Afet Hanım, Hıdır Efendi'nin küçük kızına talip oluyordu. Bu teklif onun hiç hoşuna gitmemişti, zira kızlar üniversiteye hazırlanıyorlardı ama şu durumda 'hayır' deme şansı da pek yoktu.

Hıdır Efendi yol boyunca bu haberi kızlara nasıl söyleyeceğini düşündü. Büyük olanı isteselerdi işi kolaydı. Hatta daha da iyi olurdu, ama Afet Hanım illa da küçük kız diye tutturmuştu. Ayakları onu eve götürmek istemiyordu, hoş bundan çok da şikayetçi değildi. Uzun bir süre evin etrafında dolaştıktan sonra kafası önünde kapıdan içeriye girdi. Kızlar babalarının bu halini çok iyi bilirlerdi, bu kötü bir olayın habercisi demektir. Hıdır Baba kızlarını çağırdı. Kızlar buna hazır dılar zaten. Önce derin bir soluk aldı, sonra bir çırpıda anlattı, kendisine dikte edilenleri. Evin içini derin bir sessizlik doldurdu, kimseden ses çıkmıyordu. Hatta kimse nefes bile almıyordu. Meryem, öğretmen olmayı çok ama çok istemesine rağmen, bu olayı beklenenin aksine yaşının üstünde bir olgunlukla karşıladı. Yaşlı babasının ne kadar üzgün olduğunu biliyordu, „sen üzülme baba, nasıl istiyorsan öyle olsun“ dedi ve ağır adımlarla odadan çıktı. Kızının bu beklenmedik tavır onu bir kez daha yıktı, küçülttü. Keşke, bağırıp-çağırsaydı, keşke ağlasaydı, kızıp, itiraz etseydi. Ama ne olur kabullenmeseydi. Bu razı oluş, bu çaresizlik Hıdır Efendi'yi kahrediyor-

B
E
L
G
I
N

du.

"Şimdi fedakârlık sırası sende", diye geçirdi içinden Seher. Canından çok sevdiği, herşeyini paylaştığı, yoldaşı, kader arkadaşı öğretmen olmalıydı, hiç değilse onun hayalleri gerçekleşmeliydi. Tüm bunları düşünürken o kocaman siyah gözlerinden yaşlar boşalıyordu. Hızla gözyaşlarını sildi. Babasına Afet Hanım'ın oğluluyla kendisinin evleneceğini söyledi ve koşarak çıktı odadan. Zavallı Hıdır Efendi tümünden şaşırılmıştı, ne yapacağını, neye karar vereceğini bilemiyordu, Kafası iyiden iyiye karışmıştı. Artık oda göz yaşlarına engel olamıyordu.

O gece, hiçbiri sabaha kadar uyuyamadı. Ama yine de içlerinde en huzurlusu Seher'di. Verdiği karardan dolayı pişman değildi, tam tersine doğru yaptığından çok emindi. Öğretmen olamayacağını düşününce, zaman zaman yüreği acıyordu acımasına ama, buna kulak asıyordu.

Ertesi gün Afet Hanım oğlunu alıp, hediyelerle beraber, Hıdır Efendi'nin evinin yolunu tuttu. Seher, Ahmet'i ilk o zaman gördü işte. Hoş Ahmet de onu ilk görüyordu. Seher'in narin yapısının tersine Ahmet iri yapılı bir adamdı. Seher „eğer biraz çaba harcarsam bu adamı belki de sevebilirim" diye geçirdi içinden. Onu gördüğünde yüreğinde bir şeyler kıpırdamamıştı, ama şükürler olsun ki itici de gelmemişti.

Bir ay gibi kısa bir süre zarfında Seher, Afet Hanım'ın konağına gelin olarak gitti. İlk zamanlar Ahmet, Seher'e çok iyi davrandı, kendisinden çok küçük olan bu narin yapılı, güzel kadına sahip olmak Ahmet'i heyecanlandırıyordu. Ama ne yazık ki bu heyecan hep böyle sürmedi. Ahmet serseri ruhlu bir adamdı ve huylu huyundan kolay kolay vazgeçmiyordu. Evlendikten bir yıl sonra Ahmet yine içkiye ve kumara başladı. O zamana kadar karısına bir fiske bile vurmayan Ahmet, onu neredeyse her gece dövüyordu. Hatta bir keresinde araya Afet Hanım girmeseydi, öldürüyordu Seher'i. Afet Hanım, gelinini çok severdi, onu her fırsatta oğlunun gazabından korur, serserilikleri yüzünden günlerce oğluluyla konuşmazdı. Zaman zaman oğlunu bu kızcağızla evlendirip, hayatı ona zehir ettiği için kendine de kızmıyor değildi hani.

Bir keresinde Afet Hanım, Seher'i karşısına oturtup, bir anne şevkatiyle onu hem okşamış, hem de nasihat etmişti. Bir çocukları olursa Ah-

met'in tekrar eski haline döneceğine inanıyordu. Bu yüzden kızı gibi sevdiği gelinine, hamile kalmasının her ikisi için de iyi olacağını söylüyordu. Seher, kayınvalidesinin dediği gibi yaptı ve hamile kaldı.

Kocasına bu haberi vereceği gece Afet Hanım bir akrabalarına ziyarete gitmişti. Seher o gün çok heyecanlıydı, hem anne olacağı için, yüreği içine sığmıyor, hem de Ahmet'i tekrar geri kazanacağını düşünüyordu. Bugüne kadar bunu hiç düşünmemişti ama, galiba Ahmet'i seviyordu. En güzel elbisesini giydi, kocasının en sevdiği yemekleri yaptı ve büyük bir sabırla Ahmet'in gelmesini beklemeye koyuldu.

Sevgili eşi o gece de tıpkı diğer geceler de olduğu gibi eve içkili ve geç bir saatte geldi. Olsun, Seher buna aldırış etmiyordu, bu durum kendisi için sürpriz de değildi zaten. Hemen Ahmet'in koluna girdi ve onu masaya oturttu. Gerçekten tok bir insanın bile istahını kabartacak güzellikte bir sofraydı bu. Ahmet kendisine bir şeyler söyleme çalışan Seher'e aldırmadan, adeta masadaki yemekler elinden alınacakmış gibi tıknır-casına yiyordu. Bir an bu tablo karşısında Seher'in midesi bulandı, ama bunu hamileliğine bağladı ve içindeki bu duyguyu hızla sildi kafasından. Niyahet Ahmet yemeğini bitirdi. „Bana içki getir" diye karısına bağırdı. Seher'in sakin bir sesle evde hiç içki olmadığını söylemesiyle, suratına tokadı yemesi bir oldu. Neye uğradığını şaşırarak Seher kendini yerde buldu. Ahmet şuuru yitirmiş, insafsızca dövüyor, hırsını alamayıp tekmeliyordu. Komşular zor kurtardılar zavallı kadını elinden.

Gözlerini açtığı anda, önce nerede olduğunu, ne olduğunu hatırlayamadı. Aklına gelince de Ahmet'ten öğrendi. „Umarım bebeği düşürmüşümdür, bu hayvanın değişeceği yok" dedi içinden. O bunları düşünürken hemşire girdi içeriye, işe bakın ki üç gün komada kalmasına rağmen, bebeğini düşürmemişti, Seher'in kendisine geldiğini görünce bunu müjdelemek istemişti. Seher birden ağlamaya başladı, önüne geçemediği sevinçle, hüznün ağlamasıydı bu. Bebeğini düşürmek istediği için kendisinden utandı ve hâlâ bedeninde ona can veriyor olmak onu çok mutlu etti.

Bu olaydan sonra Ahmet, Seher'in dizlerine kapanıp ondan af dilemişti, bir daha asla içki içmeyeceğine yeminler etmişti. Seher biraz çare-

sizlikten, biraz mecburiyetten ona inanmak istiyordu.

Ahmet değişmişti gerçekten. Bu değişim sadece onunla sınırlı da kalmamıştı, son dört yılda çok önemli değişimler yaşanmıştı her ikisinin hayatında. Seher bir oğlan çocuğu dünyaya getirdi, kayınpederinin adını koydular, Behzat. Bu arada Meryem üniversiteyi bitirdi ve edebiyat öğretmeni oldu. Afet Hanım ne yazık ki hayatını yitirdi. Bu bir bakıma Seher'in de ölümü anlamına geliyordu. Çünkü annesinin ölümünden sonra, Ahmet bir daha düzelmek üzere yine değişti. İlk önce o canım konak satıldı ve şehirde iki odalı küçük bir ev alındı. Kalan para Ahmet'in kumar ve içki parası oldu. Ahmet her gece eve içkili geliyor ve istisnasız Seher'i dövüyordu. Yaşam Seher için bir yük haline gelmişti, öyle ki herşeye oğlu için katlanmasına rağmen birgün dayanamadı ve intihar etmeyi denedi.

Yaşam kıl payı tekrar yakalamıştı Seher'i koldundan. Üstelik bir de hamile olduğunu öğrenmişti. Bu habere sevensin mi, ağlasın mı bilemiyordu, ama kesin olan birşeyler varsa, o da bu evliliği daha fazla yürütemeyeceğiydi.

Seher bir komşusunun yardımıyla kadın sığınma evine taşındı ve kocasına boşanma davası açtı. Bu olaydan sonra Ahmet çılgına dönmüş, deli gibi her yerde Seher'i arıyordu. Bu kez onu kendinin öldüreceğine yeminler ediyordu.

Ne yaptı-etti ve nihayet kadın sığınma evini buldu. Evin kapısına gelince kükrer gibi bağırıp çağırmaya, küfürler etmeye, tehditler savur-

maya başladı. Seher'in dışında hemen hemen tüm kadınları bir korku aldı. Kimi ağlıyordu, kimisi kulaklarını elleriyle sıkıca kapatıyordu. Burada yaşayan bu kadınların hikayeleri hemen hemen Seher'ininkiyle aynıydı. Tüm bu kadınlar şiddete maruz kalmış ve bu eve sığınmışlardı. Dolayısıyla bu tavrı hepsi çok yakından biliyordu. Seher ağır ağır, ama kendinden hiç olmadığı kadar emin adımlarla merdivenlerden iniyordu. Evde görevli olan kadınlar onu gitmemesi için ikna etmeye çalışıyorlardı. Kimisi polisi arıyordu. Seher polise gerek olmadığını ve bu işi kendisinin halletmesi gerektiğini söyledi. İlk kez Ahmet'ten korkmuyordu ve ilk kez kendini bu kadar güçlü hissediyordu. Evin kapısına çıktı ve Ahmet'in karşında durdu. Diğer kadınlar büyük bir dehşetle camdan onları izliyorlardı. Ahmet, Seher'i beklemiyordu. Onu karşısında görünce şaşırıp, bir an ne diyeceğini bilemedi. Seher'i daha önce hiç böyle kararlı görmemişti. Sanki o narin yapılı kadın birden devleşmişti ya da Ahmet birden küçülmüştü. İşin ilginç Ahmet de kendini öyle hissediyordu. Seher, kocasının gözlerine baktı, bu öyle bir bakıştı ki, Ahmet kafasını yerden kaldıramadı. Önce içinde taşıdığı öfkeyi, kini, nefreti avazı çıktığı kadar kuskun istedi. Sonra vazgeçti, buna bile deymeyeceğini düşündü. Karşısında duran bu adam o kadar zavallı göründü ki gözüne, sadece gülümseyebildi. Arkasını döndü kendi geleceğine doğru güçlü adımlarla yürüdü.

NOT: Bu yazı gerçek bir yaşam hikayeden esinlenerek kaleme alınmıştır.

Fidakarê Welat im

*Erê dayê metirse vame hatim
Wekî roj im niha vame hlatim*

*Ji bo ku te ji dest dijmin derênim
Wekî Zab û Ferat im, kêfrat im*

*Dixwazim derkevîm şax û zinaran
Li ber dijmin wekî lat û kelat im*

*Ji min dijmin ditirsî, pir dijirsî
Ku ez hatim wekî Zab û Ferat im*

*Didim ber xwe hemî sermayedaran
Wekî Şap im di Sîpanê Xelat im*

*Ji dostan re hemî pertav û ronak
Ji dijmin re wekî ar im, şewat im*

*Ji bo jar û belengazan bihar im
Ji bo har û neyaran ez şibat im*

*Li tarîxê binêrin ez kusa me?
Xwedî eywan û birc û pût û lat im*

*Ev im ez, lê di bin destê neyar im
Eger rokê ji xew rabim du qat im*

*Li ber pozê neyaran xurtemêr im
Ciger-xwîn im, fidakarê welat im.*

Cigerxwîn

AVRUPA'DA I. KÜRT KADIN FESTİVALİ YAPILDI

20-21-22 Haziran 2003 günlerinde KOMJIN, KOMKAR, IKV-WUPPERTAL ve HEVALTI-BOTROP'un organizasyonu ile, "Kadına Yönelik Her Türlü Şiddete Hayır" motosu altında I. Kürt Kadın Festivali düzenlendi.

Festivalin ilk gününe birçok kurum temsilcisi katıldı ve kürsüden festivali selamladı.

Selamlayanlar arasında, Bündis 90/ Die Grünen'den bir yetkili, Yabancılar Meclisi Başkanı Arif İzgi, Alte Feuerwache'dan Bayan Dagmer, KOMKAR Başkanı Fettah Timar, Gesellschaft für bedrohte Völker'dan Bay Zülch, yine KOMKAR'dan Çiler Fırtına ve IMK'dan Leyla Hanım vardı.

Ayrıca açılışta festivalin amacını anlatan Kürtçe, Türkçe ve Almanca tebliğler sunuldu.

Ökofonds, Gleichstellungsstelle für Frauenfragen, Gesellschaft für bedrohte Völker, Alte Feuerwache, Bündnis 90/ Die Grünen KV-Wuppertal ve IMK, festivali destekleyen kurumlardı. Yeri gelmişken kendilerine içtenlikle teşekkür ederiz.

Üç gün süren festivalde çeşitli çalışma grupları-Workshop'lar oluşturuldu. Bunlardan en dikkat çekenleri;

Av. Sultan Bayram ve Helga Güster'in-Polizei-präzidium katıldıkları "Aile içi şiddet" konulu çalışma grubuydu.

Sultan Bayram ilk önce aile içi şiddetin tanımını yaptı ve sözlerine şöyle devam etti.

"Aile içi şiddet, özel alanda gerçekleşen ve aralarında kan bağı ya da hukuksal bağıllık bulunan taraflarca uygulanan şiddettir. Ancak burada olayın mağduru yüzde doksan dokuz kadındır. Aile içi şiddet, ele alınıp incelendiğinde görülür ki; bu yolla, kadının özel yaşamı denetim altında tutulmak istenmekte, devlet de bu niyete bir tür hoşgörü ile yaklaşmaktadır. Aile içi şiddet kavramı, toplumun yerleşmiş kanısına göre "özel alana" dahil sayılmakta, "kamusal alana" taşınması engellenmek istenmektedir. Aile içi şiddetin ama-

cı, kadını ev alanına sıkıştırıp, başka alanlara açılmasını önlemektir. Yine Birleşmiş Milletler'in kadına yönelik şiddet ile ilgili deklarasyonunda belirtildiği gibi şiddet bir tür kuşatmadır; bu kuşatma, aile içinde gerçekleşen fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet yolu ile sağlanmakta olup; dayak, evlilik içi tecavüz, aile üyesi kız çocuklarına cinsel yönelim, kadına yönelik bedensel ve cinsel eziyet ile işkence, psikolojik baskı ve sömürü olarak çeşitlilik göstermektedir. Aile sınırları içinde kadına yönelmiş olan şiddet, aynı zamanda kadının insan haklarının ihlali anlamını da taşımaktadır. Bu sebeple devletin bu konuya ilişkin politikası, aile içi şiddete göz yummamakla sınırlı kalmamalı ve devlet şiddeti uygulayanların mutlaka cezalandırılmalarını sağlayıcı düzenlemeler de getirmelidir. Yine Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Anlaşması uyarınca "devlet yaşama hakkına ve güvenlik hakkına saygı duymak ve bu hakları güvence altına almak" ile de yükümlü tutulmaktadır. Dolayısıyla devlet, ihlallerin gerçekleştiği özel durumlarda da olaya el atmak ve gerek önleyici ve gerekse cezalandırıcı önlemleri geliştirmek durumundadır. Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki; eğer devlet herhangi bir vatandaşının, burada kadının, şiddete uğraması halinde, bu hak ihlalini önleme işlevini yerine getirmezse, şiddete suç ortaklığı yapmış sayılır."

Ardından kadına uygulanan şiddet türlerini şöyle sıraladı.

"I-DAYAK: Fiziksel güç kullanılan en yaygın aile içi şiddet türüdür. Dayak mağduru kadınların bu kapsamda gördükleri şiddet çeşitlidir; itmek, tartaklamak, tokatlamak, yumruklamak, boğazını sıkıkmak, fiziksel şiddeti artırarak kesici aletle yaralama ve öldürme. Fiziksel eziyet, şiddet uygulayıcısının elindeki tek silah değildir. Kadının her anlamda güçsüz düşmesi ve silikleşmesi için psikolojik şiddete de aynı oranda başvurulmaktadır. Kadının üzerindeki sözlü baskı, toplumsal ilişki-

leri denetleme ve sınırlama, ekonomik yoksunluğa düşürme eylemleri ile de psikolojik şiddet, daha etkin ve can alıcı kılınmaktadır. Dayak mağduru kadın evini terk etmek zorunda kalabilmektedir. Ancak bu kadınlara gerekli sosyal yardım hizmeti verilmediğinden çoğu yine evlerine dönmek zorunda kalmaktadırlar.

Dayağın istatistiğini tutmak çok zor, ancak Ankara Tabip Odası, resmi kayıtlara göre kadınların %58'inin dayığa maruz kaldığını, ancak gerçek rakamların bunun çok üzerinde olduğunu açıkladı. Yine Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü-KSSGM ile Kadının Sosyal Hayatını İnceleme ve Araştırma Derneği-KASA-İD verilerinden yapılan değerlendirmeye göre, Türkiye'de kadınların %79'u fiziksel şiddete, %52'si sözel şiddete, %29'u duygusal şiddete, %18'i ekonomik şiddete maruz kalıyor. Yine Türkiye de erkeklerin %45'i kadınların kendilerine ittiat etmemesi halinde "dövme hakkı" olduğuna inanırken, %23'ü eşine tecavüz ediyor.

Ne yazık ki, bu durum buralarda aile içi şiddet yaşanmıyor anlamına gelmemeli. Dayak yiyen kadın suçlu kendisiymiş gibi olayı ört bas etmeye çalışıyor; şiddet saklanıyor, en basiti dayak attı değil, dayak yedim deniyor. Kadının her hareketi dayak yemesi için sebep olabiliyor.

Koca kadını malı gibi gördüğünden hem döver, hem sever anlayışı hâlâ hakim. Yörede dayak yiyip de kocasını şikayet eden kadın bulmak mümkün değil, ancak boşanma davası açılmışsa bu aşamada karşılıklı suçlamalar gündeme gelebiliyor. Dayak atıldığı o zaman dillendiriliyor." Diyen Bayram, konuşmasına örneklerle devam etti.

"Ayşegül Porsuk olayında, polis herkesin gözlemleri önünde 52 yerinden bıçaklanan kadına yönelik davranışı aile içi şiddet olarak düşünüyor ve müdahale etmiyor, oysa devletin taraf olduğu tüm uluslararası sözleşmelerde belirtildiği gibi polis üçüncü şahsa karşı uygulanan şiddeti engellemekle yükümlüdür ve CEDAW'a göre bunun yaptırımı vardır.

A., 35 yaşından sonra hayallerinin erkeği ile evlendiğini düşünürken şiddetin en yoğununu ile karşılaşılıyor. Önce içiyor, sonra kaba dayak -marrartırcasına, ama elbisenin altında kalacak bölgelere- sonra karşısına bir koltuğa oturtuyor,

göz hapsine alıyor. Aşağılıyor, hakaret ediyor amaç silikleştirmek... Sonra adamın şehveti kabarıyor, sevişmek istiyor, tecavüz ediyor. Bunları bilmem kaçınıcı kez yaşadktan sonra intihar etmek için ocağı açıyor, ama adam temkinli yetişiyor hemen hastaneye yatıyor, düşük teşhisiyle, moraltılar var ama yakıştırmıyoruz hiç. A, soranlara cüssem iri olduğu için beni taşırken olmuş herhalde, diyor.

Adam sevgi gösterisinde bulunuyor sürekli. Taburcu olduğu gün bile işkence etmekten çekinmiyor. Ve ertesi gün film çekmeye gelirken yoğun sevgi gösterileri. Sonra olay açığa çıktığında ve A. anlatmaya başladığında hepimiz titriyoruz. Artık canına tak edince bize geliyor, şikayetçiyim ve boşanma davası açacağım, diyor. Adam pişman, oyuncağını kaybetmiş şımarık çocuk gibi, yalvarmalar yakarmalar. 4320 sayılı yasadaki tedbirler için Sulh Hukuk Mahkemesine başvuruyoruz ve boşanma davası açılıyor ve her nasılsa bir şekilde barışıyorlar ve A, evine dönüyor. Şimdi bana bir şey yapamıyor diyor. Ona ne için döndüğünü bilmiyorum ama, ben onun kendini korumak için, kocasının saldırmaya başlayacağını hissettiği anda kendini kilitlediği odayı, yerdeki yatağı, yatağın başındaki su ve ekmeği hiç aklımdan çıkarmadım, bir de adamın korku filminden fırlamış bakışlarını."

Örneklerin ardından Av. Sultan Bayram, şiddet türlerini anlatmaya devam etti

"II-ENSEST: Tehlikeli bir ilişkidir, çünkü güvene ihanet edilmesi söz konusudur. Klasik ensest davaları; kız çocuk ile baba konumundaki -öz, üvey, koruman- erkekler arasındaki ilişkiye dairdir. Ensest, yerleşik toplumsal değerlere karşı nitelik taşıdığından, ensestin gerçekleştiği aileler, durumu bir sır olarak saklama ve ört-bas etme yoluna gitmektedirler. Ensest mağduru çocukların özellikle çaresiz olmalarının nedeni; kendilerinin ne karar alma ne de toplumsal konumlarını oluşturma hakkına sahip olmalarındadır. Üstelik ailenin diğer üyelerine bağımlı bir yaşam sürdükleri için, kendilerini koruma ve savunma olanağından yoksun olup, çoğunlukla olayı anlayıp adlandıramayacak kadar küçük yaşadılar. Ensestin sonuçlarına gelince, anal ve vajinal yırtık ve yaralanma, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, erken yaşta gebelik ve psikolojik sorunlar yaratmaktadır. Kapalı toplumda

yaygın olduğu bilinmekte.

III-ZORA DAYALI FAHİŞELİK: Kadınların eşler veya velileri tarafından fahişeliğe zorlandığı bilinen bir gerçektir. 20 yaşında eniştesinin evinde kalan İpek'e eniştesi İsmail tecavüz ediyor, sonra fahişeliğe zorluyor ve mahkeme; mağdurenin olay tarihinde 20 yaşını bitirdiğini, sanığın müsnet suçu işlediğine dair kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gerekçesi ile beraat ettiriyor.

IV-KIZ ÇOCUKLARINA YÖNELİK ŞİDDET: Çocuğa yönelik fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet, hem kız hem erkek çocuğuna karşı gerçekleşmektedir. Ancak cinsel sömürü ve tecavüze uğrayan çocukların %90'ını kız çocukları oluşturmaktadır. Uzmanların bildirdiğine göre; kadına yönelik fiziksel şiddet ile çocuğa saldırı arasında doğru orantı bulunmaktadır. Anneleri dövülen çocuklar diğer çocuklardan iki kat daha fazla şiddete maruz kalmaktadır.

Şiddetin egemen olduğu evlerde yaşayanlarda önemli psikolojik yansımalar görünmektedir bunların başında; duygusal ve davranış bozuklukları gelmektedir. Bugün dünya ölçeğinde, sokak çocuklarının büyük bölümü, evinde şiddet yaşamış olan çocuklardır. Bölgemizde 15 yaşın altındaki kız çocukları aile kararı ile istekleri dışında çoğunlukla para karşılığında, kendilerinden yaşça oldukça büyük, genelde evli erkeklerle evlenme-

ye zorlanıyor. Kumalık hem evdeki kadında, hem de ikinci kadın olan bu kız çocuklarının üzerinde ağır ve ciddi psikolojik sorunlara sebep oluyor. Berdel hâlâ geçerliliğini koruyor. Kadın hâlâ mal gibi alınıp satılıyor" diyerek konuşmasını sonlandırdı.

Yine konuyla ilişkili olarak toplantıya katılan Alman polis teşkilatından Bayan Helga Güster, Almanya'da kadınların hangi yasalar tarafından korunduğuna ve şiddete maruz kalan kadınların neler yapması gerektiğine değindi.

İkinci çalışma grubu ise, Cinur Ghader'in Almanca ve Hamidiye Ünal'ın Türkçe, sundukları "Şiddete maruz kalan kadınların terapi olasılıkları" idi.

Hamidiye Ünal, konuşmasında ilk olarak şiddetin nedenlerine değindi.

"...şiddetin tek bir nedeni yok. Yaşamın her anında kadına sözlü ve kaba şiddet uygulanıyor. Burada güce dayalı bir denetim söz konusu. Sizde kadın neden kendini ifade etmekte zorlanıyor? Çünkü bu çoğunlukla yaşananları kanıksamaktan kaynaklanıyor. Şiddete uğrayan kadın yaşadıklarını kolay kolay kimseye anlatmaz. Ancak güvendiği birine anlatır. Şiddet olayının açığa çıkması ve anlatılmasında "güven" duygusu çok önemlidir. Hatta şunu kolaylıkla söyleyebilirim. Fiziki şiddete uğrayan kişi zamanla bunun acısını unutabilir. Ancak sözel şiddet için aynı şeyi söy-

lemek mümkün değildir. Bu bir ömür sürebilir. Yaşayan kişinin içinde kalıcı bir acı bırakır. Örneğin, cezaevinde onca işkence gören, elektrikli sandalyeye yatırılan bir hastam şunu söyledi: "Bana onca işkence ve kötü muamele yapıldı, ancak sen 'orospusun' bundan sonra kimseye kadınlık yapamasın, sen artık işe yaramayan, toplum içine çıkamayan bir kişinin" deyişlerini asla unutamiyorum diyordu. Artık yaşanan vahşeti ve acıyı siz düşünün. Aynı psikolojik şey ev içinde de kadına uygulanıyor. Erkek çocuk, çocukluğundan itibaren bir reis anlayışıyla büyütülüyor. Evlendiğinde de aile içinde ortak karar almaktan çok kendi isteklerini dayatmaya başlıyor. Ortak karar alma olmaz. Ta çocukluktan itibaren, kızlara ayrı, erkek çocuklarına ayrı bir dengeyle yaklaşılır. Ev içinde şiddet yaşayan kadın, çocukları üzülmesin etkilenmesin diye yine de günlük yaşam içinde güler yüzlülüğünü eksik etmez. Kimi zamanda şu tür şikayetler gelir: Ben üç yaşındaki kızıma veya oğluma dahi söz geçiremiyorum. Bu alışık olmadığımız bir durum. Bu nedenle bizde çocuğumuza baskı uyguluyoruz."

Almanya'ya göç eden kadınların durumunda değişen Ünal, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Göç eden ve özellikle Türkiye'den gelenlerin bizden en çok istedikleri şunlar: 'Ne zaman, nasıl, ne yapayım?' diye soruyorlar ve bizden reçete istiyorlar. Ya da 'maruz kaldığım şiddetten etkilenmemeyi nasıl başarabilirim' şeklinde, bizden destek istiyorlar.

Erkekler ise, 'ben artık kimsenin yüzüne bakamaz oldum bana yardım edin', şikayetiyle geliyorlar. 'Onurumu nasıl koruyayım, bana akıl verin. Beni tahrik etmeseydi dayak yemezdi,' diyorlar.

Önce şunu sormak gerekir. Kişi nerede bir davranış bozukluğu gösteriyor, nerede değil?

Eğer içinde yaşadığı kızgınlığın nedenini bulabilirse bu sağlıklı bir davranıştır. Çoğuda beklediğinin dışında birşey ile karşılaşınca şiddet uyguluyor. Şiddete sebep olunanı çözümlerseniz, sorun biter.

Şiddette en çok kullanılan yöntemlerden biri de aşağılama yöntemidir. Bu yöntem neden kullanılır? Kısaca buna da bakalım.

Örneğin bir hastam, 35 yıllık evliliği içinde bir gün kocasına, yumurtayı istediği şekilde pişir-

mediği için dayak yiyor. Kadın da içinde yumurta pişirdiği tavayı alıyor ve kocasının kafasına vuruyor. Bu da kadının evliliği süresince yediği ilk ve son dayak oluyor -**aman siz denemeye kalkışmayın. Her kafa aynı sonucu vermez!**- Hastalarımın biri de, 'kocam sürekli beni aşağılıyor. Lütfen kocamı tedavi edin' diye bize geldi. Ancak bizim gibi toplumlarda bu işler genellikle komşuya ve aile büyüklerine düşer. Ancak bu aşağılama sürekli olursa bu noktada düşünmek gerekir.

Kadınların en büyük şikayetlerinden biri de dışarıda melek gibi olan adamların evde canavar oluşudur. Komşular, arkadaşları, tanıdık dost, ahbab, 'kocan melek gibi adam bununla niye anlaşmıyorsun ki, kabahat mutlaka sende' diyorlar. Ben de 'onu bir de gelin bana sorun' diyorum. 'Tabi anlamaları da zor oluyor' diyordu. Ünal, şiddetten kurtulmak için neler yapmalı konusunda şunlara değindi:

"Şiddetten kurtulmak için kadının kendisine uygulanan şiddeti fark edip kendi içinde bir cevap bulması ve şiddeti tanımlaması gerekiyor. Eğer yaşadıklarını tanımlarsa o zaman içindeki problemi çözer. İşin yolu kendi sınırlarımızı kendimizin belirlemesinden geçiyor."

İlgi toplayan bir diğer çalışma grubu ise, İMK'dan Leyla Hanım, Av. Sultan Bayram, GfbV-Süleyman Yıldırım'ın davet edildikleri "Devlet kaynaklı şiddet" konulu paneldi. Ancak son gün Süleyman Yıldırım daha önce katılacağını söylemesine rağmen, son gün hiçbir gerekçe göstermeden toplantıya katılmadı.

Burada sözü ilk Leyla Hanım aldı. Önce kendi kurumunu tanıttı, neler yaptıklarından söz etti. Daha sonra kendilerine başvuran kişilerin sorunlarını nasıl çözdüklerine ve hangi konularda yardımcı olabildiklerine değindi.

Av. Sultan Bayram ise, Türkiye'de ve özellikle Kürdistan'da yaşanan devlet kaynaklı şiddeti örneklerle açıkladı:

"Sakine Aral, Diyarbakırlı, bir Barış Anası, kimlik yaşı 60 ama bedeni 20 yaş daha çökmüş, çizgileri öyle belirgin ki, çektiklerini yüzünden okuyabiliyorsun. Bir oğlu cezaevinde ölüm orucunda ölmüş, diğeri dağda ve bir diğeri kayıp, kızını töre cinayetine kurban gitmiş ve artık acıdan yorulmuş bedenini zorlayarak kadınların gördüğü şiddeti dillendirmeye adanmış kendini ve

tek umudu kayıp oğlunun bir gün çıkıp gelmesi. Aylardır basın gündeminde olan ve tüylerimizi ürperten bir başka olay Mardin'de 12 yaşındaki N.Ç. Şubat ayı başında kadın satıcıları tarafından, onlarca bürokratin da aralarında bulunduğu iki yüzden fazla kişiye pazarlanarak tecavüze uğradı. Olaya adı karışan otuzdan fazla kişi tutuklu bulunuyor. Tutuklular arasında; Kızıltepe Kaymakamı, Özel Kalem Müdürü, Mardin Ziraat Odası Başkanı, TEDAŞ Müdürü ve İl Millî Eğitim Müdürü de var. Kızın ailesine para teklif edildiği ve kızın can güvenliğinin tehlikede olduğu, kızın tutuklu bir korucu tarafından öldürüleceğine dair söylentiler var.

Bir başka olay, diyalog içinde olduğumuz Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Komisyonu, Diyarbakır, Muş, Mardin, Batman ve Midyat'ta 100'den fazla kadın mahkumla görüştü ve bu kadınların neredeyse tamamının bekarlık kontrolünden geçtiğini ve hepsinin gözaltında sözlü ya da fiziksel cinsel tacize maruz kaldığını ortaya çıkardı.

Diyarbakır'da devlet görevlileri, kırsaldaki kadınları toplayarak "sizi hastaneye götürüyoruz" diye götürüyorlar ve yedi kadının tüpleri bağlanıyor. Bu işlem, istekleri dışında yapılıyor. Bu işlemin Diyarbakır Doğum Hastanesi'nde yapıldığı ve elli kadının isminin alındığı, işlem yapılanların hiç birisinin Türkçe bilmediği ve bunun OHAL ile İl Valiliği'nin bilgisi dahilinde yapıldığı ve bu konuda resmi yazışmaların olduğu Diyarbakır Kadın Danışma Merkezi-Selis tarafından bize ifade edildi. Yine Batman, Şırnak ve Hakkari'de buna benzer olaylara rastlandığı belirtildi. Bu uygulamanın genelde 25-30 yaş arası kadınlara yapıldığı ve kadınların bu duruma psikolojik ve fizyolojik olarak hazır olmamasından dolayı ciddi sorunlar yaşadıkları bize aktarılan bilgiler arasındadır.

Yine Uluslararası Af Örgütü, 2002 yılında yaptığı araştırmanın sonucunu, "Kadınlara Yönelik Gözaltında Şiddete Son" başlıklı bir raporla açıkladı. Türkiye'de cinsel şiddetle tanışan kadınların, bu kötü deneyimlerini açıkça anlatması ve adalet elde etmesinin son derece zor olduğunu, toplum tarafından dışlanmanın ve "namus" kavramının cinsel şiddet kurbanlarını sessiz bıraktığı vurgulandı. Raporda ayrıca suçluların devlet görevlileri olması halinde, tüm bu kadınlar için tehdit oluşturan bir şiddet ve ayrımcılık kültürü-

nün pekiştirildiği belirtildi. Uluslararası Af Örgütü, suçlular hem mağduru, hem de onun içinde yaşadığı toplumu hedef almaktadır. Suç cezasız kaldığı zaman tekrarlanır."

Festivalin kültür programı çerçevesinde Kürtçe, Türkçe ve Almanca olmak üzere müzik dinletileri sunuldu.

Şarkılarıyla festivale renk katan sanatçılar, Koma Nemrud, Fatê, Regina Weiss, Türkan ve Bahar, Halk oyunları ekibi-Koma Biyan izleyenlerin beğenisini kazandı.

Bunların dışında, Bilge Acar'la okuma saati düzenlendi. Acar burada son kitabından kesitler sundu. Yine Bilge Acar'ın yaptığı tablolar, kadın kostümleri, el sanat ürünleri, şiddeti anlatan fotoğraf panoları ve kadınları hakkında söylenen Kürtçe atasözlerinden oluşan sergi, katılanların ilgisini çeken bir diğer çalışmaydı.

Ayrıca, KOMJIN Şiir Korosu da kültür programında yer aldı.

Festivalin gerek ön hazırlıklarında yer alan gerekse, festivale sesleriyle, bilgileriyle, oyunlarıyla, şiirleriyle, tablolarıyla emek veren herkese en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Üç gün süren festival süresince konuklarımızdan görüşlerini almayı da ihmal etmedik.

Av. Sultan Bayram: Bu festivale ilk olması açısından büyük bir değer biçiyorum. Gerek ülkemizdeki gerekse de genel olarak Kürt kadın sorunlarının burada irdelenmesi benim için ve Kürt kadını için büyük önem taşıyor. Sizin buradaki çalışmalarınızı çok güzel ve başarılı bulduğumu belirtmek istiyorum. Bu üç gün boyunca süren festival programında yapılan Workshop'lardaki psikologların verdiği bilgilerin, ekonomik, sosyal ve siyasal olarak şiddete uğrayan biz kadınların sorunlarının nedenleri ve çözümleri konusunda önerilerin sunulmasının çok başarılı ve etkileyici olduğunu söyleyebilirim.

Bunun yanında festivalin genel havasıyla; müzik, resim, kadın figürlerinin yer aldığı sergi ve Workshop'lar bir bütün olarak çok güzeldi. Hatta "biz de bunu ülkede yapabilir miyiz?" diye düşünmeden edemedim. Umarım biz de bu güzel festivali örnek olarak ülkede bir benzerini gerçekleştirebiliriz.

Katılım sayısı ve kimi teknik eksiklikler vardı. Ama bunu ilk olmasına bağlıyorum. Öyle sanıyorum ki bir sonraki festival daha başarılı geçecektir.

Sizlere başarılar diliyorum.

İrina Wiessner-Baskı Altındaki Halkları Koruma Derneği Eski Başkanı: Öncelikle olumlu bulunduğumu söylemek istiyorum. Yaptığınız işi büyük bir cesaret olarak niteliyorum. Yıllardır siyasi arenada yer alan koskocaman Alman partileri dahi böyle üç günlük bir etkinlik yapmayı göze almazken, sizler bunu başarıyla gerçekleştirdiniz. Festivalde işlenen konuları çok ilginç bulunduğumu belirtmek istiyorum. Çünkü dün katıldığım Wolksohp'lar çok ilginç, verimli ve kaliteliydi. Uzman birinin katılmasını ve katılan dinleyicilerin kaliteli sorularıyla uzmandan yaşadıkları şiddette dair bilgi almalarını ve yaşadıklarını rahatlıklara anlatmalarını çok etkileyici buldum. Bu anlatımların bir odada Almanca diğer bir odada Türkçe olarak verilmesini, burada yaşayan ve kendilerini Almanca daha rahat ifade eden Kürt kadınları açısından çok önemli bir adım olarak gördüm. Kürt toplumdaki erkek egemen anlayışının ve feodalizmin kötü yönlerinin ve kadına yönelik şiddetin tüm boyutlarıyla irdelenmesi Kürt toplumu ve Kürt kadını açısından önemli bir adımdır. Tabu olan bir yönü kırmak çok güzel bir çalışmaydı. Sizleri içtenlikle kutlarım.

Olumsuzluk olarak şunları söyleyebilirim: Organizasyon daha kontrollü olabilirdi. Çocukların gürültü etmesi engellenebilirdi. Ve müziğin tonu daha iyi olabilirdi. Örneğin kadınların okudukları şiirleri ve söylenen türkülerini daha iyi anlayabilirdim.

Genel anlamda festivalinizi beğendiğimi söyleyebilirim. Ben de KOMJIN'a üye olmak istiyorum.

Bilge Acar: Festivali düzenleyenleri ve emeği geçenleri kutluyorum. Kürt kadınları açısından bir başarı ve önemli bir adım olarak görüyorum. Ayrıca birçok eylemde gördüğümüz organize eksikliği burada da göze çarptı. Bu tür eylemlerin Kürt halkına ve Kürt kadınına çevrilince çok etkili ve başarılı olduğunu düşünüyorum. Hepinizi tekrar kutluyorum.

Muzaffer Çektir: Böylesi bir etkinlik ilk olmasına rağmen kadınların yaptığı önemli çalışmalarından birisidir. Amaçlanan konu çok önemli, ancak bu bir yıla sığdırılarak hazırlanmalı. Aylar önceden propagandası yapılmalı. Çok daha önceden kitlelere ve kuruluşlara ulaşılmalı. Bu daha iyi bir duyumu getirecektir. Bu çalışmaların pek yapılmadığını düşünüyorum, zaten bu sonucu katılımın az olmasından da çıkarabiliriz.

Nazif Telek: Bu tür çalışmalar elbette ki çok önemli ancak, bu çalışmalar daha önceden haber verilirse daha iyi olacak. Festivalinize ancak son gün katılabildim. Daha önceden haberim olsaydı. Beraberimde birkaç kişi daha getirebilirdim. Kadın çalışması olması olduğu için ayrı bir değer biçilmesi gerektiğine inanıyorum.

Şeriban Bal: Öncelikle emeği geçen herkese teşekkür etmek istiyorum. Festivalde bir takım eksiklikler vardı, ama buna rağmen başarılıydı. Bundan sonra düzenleneceğimiz festivallerin daha iyi olacağına inanıyorum.

KOMKAR'IN 18. KONGRESİ'NİN ARDINDAN

İnsan umudunu yitirmediği sürece vardır. Bunu neden mi söylüyorum. 3-4-5 Ekim tarihlerinde gerçekleşen KOMKAR'ın 18. Kurultayı beni heyecanlandırdı ve umudumu daha da artırdı.

Evet, söz konusu tarihlerde KOMKAR'ın 18. Kongresi'ni üç gün boyunca izledim. Üç gün boyunca salonda gözlemlediğim, solduğum atmosfer ve yapılan konuşmalar Kürt sorunu konusunda yaşanan olumsuzluklara rağmen, Kürt sorununu ve diasporadaki Kürtlerin umut ışığı olan kurumların dimdik ayakta durmaları ve sağduyuyu, kararlılığın yitirmeden hareket etmeleri, yetişen yeni nesile götürmeleri beni oldukça heyecanlandırdı.

Kürt cephesinde yaşanan gerilemelere rağmen -öyle söyleyenler ve görenler var- tam olarak buna katılmamakla birlikte, söz konusu kongrede gerek alınan kararlar ve gerekse de geleceğe yönelik programlar beni oldukça etkiledi.

Tabii ki, en önemli yönü bu üç günlük kongrenin tamamıyla Kürtçe olmasıydı. Yurtdışında yetişen gençlerin en iyi kullandığı dillerden biri olan ülke dili Almanca ve Kürtçe'ydi. Ben dahi, Zaza olmama rağmen o ortamdan etkilenip, o kırık Kurmancamla KOMJIN'ın ve kendimin görüş, önerilerimizi sunmaya çalıştım. Bu benim için bir ilk adımdı. Diğer bir yönü de, oradaki o sağlıklı duruşa destek olmaktı. Evet üç gün boyunca Türkçe kullanılmadı. Yapılanlar küçümsenemeyecek bir adımdır. Öyle umut ediyorum ki, tüm Kürtler zor da olsa, artık tüm toplantılarını Kürtçe yapmak için uğraşır. Kendi kurumlarında, evinde Kürtçe dışında bir dil kullanmaz.

N
E
C
L
A
KOMKAR'ın kongresinde alınan kararlar tam da öngörülü ve geleceği ve ihtiyacı görüp ona göre kararlar alması çok daha sevindiriciydi. Söz konusu kararların tamamını siz okuyucu-

larla paylaşmak istiyorum.

Bu kararlar içinde KOMJIN'ın kongreye sunduğu önerilerden üçünün kabul edilmesinin bizi sevindirdiğini ayrıca belirtmek istiyorum.

Birinci kararı, anadille ilgiliydi. Söz konusu kararın ayrıntısı ise şöyle:

"KOMKAR'ın önümüzdeki dönemde bir yandan yetkili politik çevreler, kurum ve kuruluşlarla görüşmeler yaparak, Kürt aileleri ve çocuklarının özel konularını, çok dilliliğin bir zenginlik olduğunu, anadilin kişilik gelişimi üzerindeki etkileri ve ikinci dil öğrenmedeki önemini de vurgulayarak, Kürt çocuklarına verilmiş olan ders saatlerinin kısıtlanması yerine tüm Almanya'da Kürt çocuklarına anadil dersi fırsatının verilmesi gerekliliğini kavratmak, bir yandan da Kürt ailelerinin, elde edilen bu haklara sahip çıkmaları konusunda bilgilendirilmeleri ve anadilin önemini kavranması gerekliliği konularında tüm örgüt üyelerinin buldukları yörelerde aktif olarak çalışmalarına katılmalarını sağlayarak, yoğun çaba sarf edeceğini karar altına alır."

İkinci kararı, Güney Kürdistan'daki gelişmeler ve onlarla yapacakları dayanışmaya verdikleri önemi içeriyor. Söz konusu kararın ayrıntısı ise şöyle:

"Başta Kürtler olmak üzere Irak halklarının, müttefiklerin Irak'a müdahalesi yardımıyla kanlı Saddam diktatörlüğünden kurtulmalarını sevinçle karşılar."

Güney Kürdistan'da, iki büyük yurtsever güç PDK ve YNK arasındaki barış sürecinin gelişmesi sonucunda, Kürdistan Parlamentosu'nun birliğinin sağlanmasından duyduğu memnuniyeti belirtir.

İki büyük güç arasındaki dost ve kardeşçe ilişkilerin, bu parçadaki kazanımların korunmasındaki belirleyici rolüne dikkat çeker, taraflara ilişkilerini daha da geliştirme çağrısında

bulunur.

Güney Kürdistan halkının „Irak’a Demokrasi, Kürdistan’a Federasyon” diye formüle edilen mücadelesini destekleyen kongremiz, Güney’deki kazanımları korumak ve yeni dostlar kazanmak amacıyla, tarafların Avrupa’da faaliyet gösteren demokratik örgütlenmelere birlikte çalışma önerisinde bulunur.”

Üçüncü kararı, Türkiye’nin demokratikleşmediği ve çıkardıkları yasaların hiç de sanıldığı ve söylendiği gibi olmadığı noktasına dikkat çekiyor. Söz konusu kararın ayrıntısı şöyle:

“Türk hükümetlerinin AB’ye üye olmak amacıyla çıkardıkları „uyum yasalarına” karşın demokratikleşme alanında ve Kürtlerin yaşamlarında ciddi bir değişiklik olmadığı bir gerçektir.

Kongremiz, bu gerçeği Avrupa kamuoyuna anlatmak, AB’ye üye devletlerin Kopenhag Siyasi Kriterleri’nin gerçek anlamda uygulanması için Türkiye’ye baskı yapmalarını sağlamak amacıyla çalışma yapmayı karar altına alır.”

Dördüncü kararı, Kürt sorununu ve diasporadaki Kürtlerin sorunlarının tek başına çözülebileceklerini tüm yurtsever Kürt çevreleriyle gerek var olan birlik platformlarını gerekse

de yeni güçlü birlik çalışmalarına ilişkin. Söz konusu karar da şöyleydi:

“Son dönemlerde Kürt yurtsever güçleri arasında birlik yönünde atılan adımlardan -Türkiye’de HAKPAR’ın, yurtdışında İNSİYATİF, DEMKURD ve Avrupa Kürt Platformu- PLATFORM’un oluşması- memnuniyetini dile getirir, KOMKAR’ın içinde yer aldığı birliklerin kağıt üzerinde kalmaması için çaba sarf eder ve öteki birliklerle dayanışma içinde olacağını karar altına alır.”

Beşinci kararı, ulusal televizyonun çalışmalarını içinde KOMKAR’ın da içinde yer alması ve daha güçlü katkı sunmasıydı.

“GEL-AG’nin yürüttüğü ulusal televizyon kanalı kurulması çalışmasını desteklediğini beyan eder ve bu çalışmaya maddi katkı sağlamak amacıyla WEÇAK vb. kuruluşlarla birlikte veya kendi başına her tür etkinliği organize etme ve desteklemeyi karar altına alır.”

Altıncı kararı, gençlik çalışmaları ve gençlerin gelecek için ne kadar önemli ve vazgeçilmez değerler olduğunun altını çiziyor.

“Gençliğin örgütlü çalışmaya kazandırılması ve daha aktif hale getirilmesine verdiği özel önem doğrultusunda, yurtdışında yaşayan Kürdistan’lı gençlerin kendi kimlikleriyle tanış-

maları ve politik olarak yetkinleştirilmelerine yönelik, gerektiğinde konunun uzmanlarından da destek alarak sistemli ve düzenli eğitim çalışmaları yapmayı karar altına alır."

Yedinci karar, kadınlara toplumsal yaşam ve siyasal yaşama daha aktif katılmalarını sağlamak amacıyla kota ayırmasıyla ilgiliydi.

"KOMKAR'ın, kadın üyelerinin politik yaşama daha etkin katılımlarını sağlayabilmek amacıyla, kendisine bağlı tüm birimlerin yöneticilerinin seçiminde, yapacağı siyasal, sanatsal, kültürel, diplomatik vb. her tür etkinlikte kadınların temsil edilmelerini sağlamayı karar altına alır."

İnsanoğlu kaos ortamında her şeyin daha da karışacağını söyler. Ancak kimi zaman da tam tersi olur. Bazen de tam belirginleşmesine sebep olur. Kürt, arenasında kimlerin iş yapıp yapmadığı, kimin Kürt kiminin yapmacık, pazarıcı olduğunu artık açıkça görülmüştür veya görmelidir. Artık bazı kesimler için iş işten geçmiştir. Boşuna cumhuriyeti şekilden şekil, boşuna üçü beş göstermeye, boşuna güneşi balçığa batırmaya, kimi haksız eleştirilere, bu tür kişi ve kurumlara artık yer yok. Çünkü, bir zamanlar bir otobüse bir sürü dalgın olan insan bindi bu insanların bazıları kendilerine geldiklerinde otobüs durağı çoktan geçmişti. Bazıları da hâlâ uçuruma giden ve Anıtkabir durağında duracak otobüsten inmemekte ısrar ediyorlar. Durağı çoktan geçenler, telaşla yerinden fırlayıp, eyvah! diyenler, "ben niye bu söylenenleri ve yaşanan bu olumsuz durumu görmedim veya ben niye fark etmedim, şimdi ne yapacağım" diye düşü-

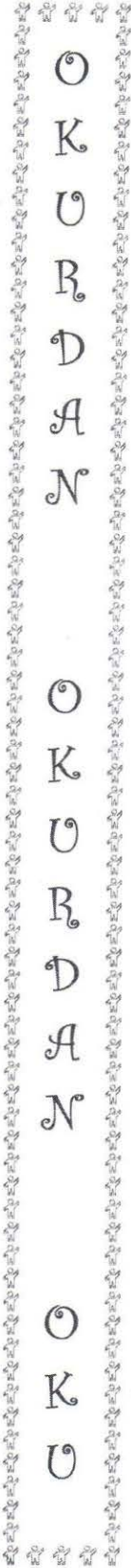
nenler.. Tabii ki yeni bir taşıta binip geldiğiniz yolu geri gitmekten başka çareniz yok. Ancak hâlâ yanlışlığını fark edemeyenler, bu yanlış gidişi yapanlar, hiçbir zaman yanlışlığını kabul etmediği için geri dönüp yanlışlıklarını düzeltmeyi de düşünmezler. Ama bunu yapmayın. *Kendinizin de etrafınızdakilerin de ömrünü, yeteneğini, geleceğini çalılıyorsunuz. Sizin yanlışlıklarınıza rağmen bu işi ısrarla sürdürenler var. Siz yapamıyorsanız, bari, yapabileceklere engel olmayın*

Resmi ideoloji ve taşıyıcıları Kürt halkının varlığını yok etmek ve sindirmek için her türlü olanağı bu güne kadar kullandı ve kullanmaya devam ediyor. Tezkereler, yeni çıkarılan eve dönüş yasaları vs. bunun somut örnekleridir. Pazarlıkta onlar başarısız oldular.

Tüm baskılara rağmen bugüne kadar, egemen politika Kürt kimliğini yok edemedi ve bu gidişle de bu sağduyulu ve mantıklı yaklaşımlar olmadıkça da, olmayacaklar. Kürtler verdikleri onurlu mücadelede de zorbalığa ve baskıya fazlasıyla direndiler. Hiçbir güç onları teslim almadı. -kendi hizmetindekiler hariç- bundan sonra da daha güçlü ve yeni bir kanla yetişen nesille akıllı politikalarıyla ve yaklaşımlarıyla daha da büyüyeceklerdir.

Gençler, kadınlar, yaşlılar, daha güçlü KOMKAR için daha çok çalışmak, daha çok fedakârlık etmek ve daha güçlü bir ses çıkarabilmek için el ele vermenin ve alınan sağlıklı kararları hayata geçirilmesi için çalışmanın tam da zamanı. Çünkü gelecek güzel günlere ulaşmamız biraz da buna bağlı Öyleyse hadi hep birlikte örgütlü mücadeleye!

*Kongrede
alınan yedinci
karar, kadınların
politik
çalışmalardaki
sayısını arttırmaya
yönelikti.
KOMKAR'ın,
kadın üyelerinin
politik
yaşama daha
etkin katılımlarını
sağlayabilmek
amacıyla,
kendisine
bağlı tüm
birimlerin
yöneticilerinin
seçiminde yapacağı
siyasal, sanatsal,
kültürel,
diplomatik vb.
her tür etkinlikte
kadınların
temsil edilmelerini
sağlamayı
karar altına alır.*

Merhaba,

Bir önceki yazımda bireysel kimliğini kanıtlamaya çalışan, yabancı bir kadının bu ülkede kullanabileceği olanaklardan söz etmek üzere ayrılmıştık.

Deneyimlerim ışığında önereceğim ilk şey 'karar vermek', buraya uyumsuzluk zincirlerini kırmak ve karşınıza çıkacak engellerle savaşmak. 'Savaş', evet çok sert bir terim gibi görünüyor.

Ama bu kararın ardından görüyorsunuz ki, bir milletin özgürlük savaşından, kadının özgürlük savaşı hiç de ayrı ya da kolay değil, hatta bir o kadar da zor.

Özgürlük istiyorsak önce bizler özgür düşünebilmeli ve yaşayabilmeliyiz. Ancak o zaman bağımsızlık mücadelesine gerçek, yapıcı bir katkı sağlayabiliriz. Bu bilinçle yola çıkmak şart diye düşünüyorum.

İkinci olarak, çevremizi tanıyalım. Nerede okul, kilise, değişik vakıflar, klüpler, kütüphane gibi sosyal kuruluşlar var, onları bulalım. Korkunun ecele faydası yok. Dillerini iyi konuşamazsak bile olabildiğince çok insan tanımaya ve onlarla iletişim kurmaya mecburuz. Hiçbir okulda öğrendikleriniz sokağa çıktığınızda yeterli olmuyor. Ancak insanlarla kurduğunuz o yanlışlarla dolu cümleler size kendinizi anlatmayı ve onları anlamayı öğretiyor.

Çocuğunuz varsa bu büyük bir avantaj. İyi kullanabilirsiniz, olabildiğince sık okul faaliyetlerine katılabilirsiniz.

Emin olun diğer veliler arasında sizinle dostluk düzleminde yolu birleşen insanlar bulacaksınız.

Yardım istemekten, sorup öğrenmekten çekinmemelisiniz. Çocuklarınız için küçük uğraşlar ararken, sizin için de uygun faaliyetlerle mutlaka karşılaşacaksınız.

Küçük, önemsiz iş olanakları derken ekonomik bağımsızlığa giden ilk adımı atabilirsiniz.

Her bireyin toplumda sorumlulukları, görevleri ve hakları var. Topumlar kendi kurallarını kanunlarla belirlediğine göre,

bu ülkedeki hak ve görevlerinizi öğrenmek çok önemli. Bu bağlamda başvurabileceğiniz dayanakların başında yetkili makamlara okul, belediye, kiliseler gönüllü kuruluşlar vb. Geliyor. İnternet sayfaları ve hemen her dilde basılmış kitaplar bulmak mümkün. Haklarınızı öğrendikçe kendinizi korumak için gerekli donanımlar da hazırlanıyor. Gerisi zamana ve uğraşlarınızın sonucunu almaya kalıyor.

Bir yere uyum sağlamak asla taklit etmek veya öz kimliğinizden, kültürünüzden vazgeçmek anlamına gelmiyor. Olması gereken tek şey olduğu gibi görünmek ve onları anlayıp saygı göstermek ve aynı şeyi karşındakinden beklemek.

Sözümü Özdemir Asaf'ın bir şiiriyle bitirmek istiyorum.

ÖTE

*Benden onlara benzer olmayı beklemeyin
Ve onları yineler olmayı da beklemeyin
Herkes yeniliğe ulaşır
Kimseden bana benzer olmayı
beklemeyin*

ONARMAK ZORDUR

*Şarkılar değil de
Kulaklar bitiyor
Onarmak zordur
Bir yürek üşümüş
Kapamış kapılarını
Onarmak zordur
İnsanın içine düşen korku
Özgürlüğünden olmuştur
Onarmak zordur
Bir şey yitirilmiş
Hiç eskimeyecek
Onarmak zordur
Ölümü düşünmek yenilmek
Sevmek ölümü yenmektir
Onarmak zordur*

Umarım siz dostlar bu savaştan onarılması imkansız yaralar almadan çıkararsınız.

Umarım herşey gönlünüzce olur.

ÖYA

Rojda'nın kaleminden

GÖÇE ZORLANMIŞ KÜRT KADINININ YOKSULLUK MÜCADELESİ

Karanlık ve bulutlu bir Kasım gününde, rüzgâr sert esiyordu Beyoğlu'nda. Islık çalan rüzgârda kay-bolmuş, ince bir ses "Lavanta! Lavanta!" diye sesleniyordu. Saray Muhallebicesinin önünde çömelmişti. Kucağındaki sepetin içinden selefona paketçiklerine doldurulmuş lavantalardan birisini bana doğru uzatırken "adın ne senin" diye sordum. Önce sesi ile "Lavanta! Lavanta!" diye cevap verdi. "Navé te çi ye" soruma gülümsedi ve "Çiçek" dedi. Sekiz yaşında idi. Ağabey arada bir uğrayıp göz kulak oluyormuş. "Bu elindeki sepetle zabıtanın kaçmak güç olmuyor mu?" diye sorduğumda bana:

"İkinci defa sepetimi aldıklarında çok kızdım. Polisi arkasından takip ettim. Karakola gelince, koşup 'komiserin' odasına girdim. Bağurdım, ağladım ve sepetimi geri istedim. 'Komisere' 'Ben yankesicilik yapmıyorum, çalmıyorum. Okula gidemiyorum, çünkü çalışmam lazım. Para kazanıyorum. Eve bir somun ekmek götürmek için hepimizin çalışması lazım.....' dedim. Sepetimi geri verdi. O günden beri benim sepetimi almıyorlar." Küçük Çiçek, İstanbul'un en gözde mahallelerinden birisinde, elindeki sepeti ile Türkiye'nin politik ve ekonomik çıkmazlarının açtığı toplumsal yaralar sergiliyordu. Bu kanayan yaraya gelip geçen Türkiyeli insanların en çarpıcı tepkisi Çiçek'i görmezlikten gelmek, duymamaktı.

1950'li yıllardan beri İstanbul'a ekonomik nedenlerle akın eden Anadolu halkları şehrin yerleşim yerlerini, şehir sınırlarına doğru itmişlerdi. "Her taşına yekpare Acem mülkünün feda" olduğu İstanbul şehrinin sınırlarında getolar, varoşlar, gecekondu mahalleleri büyümüştü. Bu gün, alt yapısız, elektrik ve susuz, çamur yollarla birbirine bağlanan bu yerleşim yerlerinin biraz ötesinde, gökdelenlerin yükseldiği, sıcak suyun şehrin altından dağıtıldığı, kurulu parklarını, üniversitelerini, garajla, villalarına, şehre giriş noktalarında hüviyet soran özel polislerin veya jandarmanın koruduğu modern şehirler yükselmekte. Burjuva hayallerinin süslü şehirleri, aynı zamanda varlık ve yokluk arasındaki uçurumu derinleştirmekte.

Pek çoğumuz varoşlarda yaşamıyoruz. Varoş yaşamının göçe zorlanmış Kürt ailesine, toplumuna getirdiklerini bilmiyoruz. Ben bu yazımda, İstanbul varoşlarında gözlemlediğim, geleceğin anaları, Kürt kadınlarının, bütün ekonomik ve sosyal imkansızlıklara rağmen, yaratıcı mücadelelerinden bahsetmek istiyorum. Çünkü, gören, bilen, duyan bazılarımız yazmazsa, bizlerden sonraki nesiller Kürt kadınlarının bu günün şartlarında verdikleri mücadeleyi gene öğrenemeyecekler.

1990'lı yıllarından itibaren, TC'nin sürdürdüğü "düşük yoğunluktaki savaş" getolarda, varoşlarda, gecekondualarda yaşayan yokluğun ordusuna, evleri, köyleri, ürünleri yakılan, hayvanları öldürülen ve zorla kendi topraklarından sürülen Kürt halkını da ekledi. Varoşları kasıp kavuran kapitalist sistem, sürülmüş, toprağından, çiftinden, sabanından edilmiş Kürt köylüsünü vasıfsız işçi diye tanımlamakta gecikmedi; bu artık işsizler ordusu geçici, günlük, geçimi karşılayacak as-gari ücretin altında, hiç bir sosyal ve ekonomik güvence vaatmeyen inşaat sektörüne yönlendirildi. Tarlasında yetişenle yetinen, hayvanının eti ve yan ürünleri ile beslenen, hatta bazen ufak çapta ticaret yapma imkanı bile bulup geçi-nen Kürt köylüsü, varoşlarda kalabalık ailesini besleyecek ekmek parasını kazanmak, şehir yaşamının getirdiği masrafları da karşılamak zorunda. Göçe zorlanan, lisansı, töresi, sosyal yaşamı ile, dolayısı ile her ahvalde hor görülen Kürtler günlük geçim derdine ilaveten, yanar yanmaz elektrik, akar akmaz su, toplanmayan çöp parasını, çocuklarının şehir yaşamı ile gelişen masraflarını da düşünür oldular.

Geleneksel köy yaşamında, Kürt erkeklerinin i-

lerleyen yaşları, sabanın, ekinin altından kalkmayı beceren oğulları, gelin olma yaşına gelmiş kızları ile birlikte fiziki çalışma gerektiren işlerden erken emekli olmalarını sağlar. Bu erken emeklilik, onların sosyal ve ekonomik görevlerinden tamamen çekilmeleri anlamına gelmez hiç bir zaman. Tam aksine, büyüyen oğulların tarım işlerini yüklenmeleri ve gelinlerin ekonomik katkıları, yaşlanmakta olan neslin ekonomik ve sosyal yatırımlara ve ilişkilere daha çok zaman ayırmalarını sağlar. Ataerkil ve aşiret sisteminin sosyal yükümlülükleri, evlenecek oğullar için gerekli başlık parasının ayarlanması, kız evlatların evlilikleri ve alınacak başlık parasının pazarlığının yapılması gibi yeni görevler, erken emeklilik yaşlarında, Kürt erkeğinin genç nesilleri devamlı kontrol altında tutan, erkini ve egemenliğini de arttıran, sistemin devamlılığını sağlayan unsurlardır.

Zorla gelen göç, Kürt köylüsünün üretim araçlarından yoksun kalmış olması, kapitalist sistemin çarpık ilişkileri, yoksulluk ve işsizlik, varoşlarda yaşayan hemen hemen tüm göçmen Kürt ailelerinin töre ve ananelerinde değişikliklere neden olmaya başladı. Kırsal yaşamda, erken emekli olan Kürt erkeğinin erki artarken, varoşlarda yaşları dolayısı ile inşaat sektöründe bile iş bulamamaları, onları genç oğullarının kazanacağı ekme parasını bekler duruma düşürdü. Kapitalist sistemin kısılcığında ailesinin geçimini sağlayamayan Kürt erkeği, çok kısa zamanda oğullarının geçici işlerden gelen kazancının bile geçim sorunlarını halledemediğini anladı. Yaşlılar görevlerini yerine getiremez olmuşlardı, çaresizdiler ve toplum içine çıkamaz duruma düşmüşlerdi. İşsiz genç delikanlılar

ise sigara dumanı ile dolu kahvelerde vakit öldürüyorlardı ve kızgındılar. Dünyaya kızgındılar. Sigara alacak paraları yoktu. Yarınlar için garantileri yoktu. Çürümekte olan ataerkil sistemin temel direklerinin dibinde kapitalist hazır bekliyordu. Karanlık havasız mahzenlere atabileceği genç ve taze kan arıyordu. Bu sistem çalkantısında, dik ve dar merdivenlerle inilen karanlık hücrelerde gelişen yeni varoş ekonomisi, bir vampir gibi beş yaşındaki her erkek çocuğun kanını emmeye hazırdu. Devletin kontrolü yoktu. Uluslararası anlaşmalara imza koyarak kapitalist sisteme karşı koruyacağına söz verdiği küçük çocukları çalıştıran, kaçak atölyeleri görmezden geliyordu.

Kırsal yaşamda "Allah rızkını da verir" diyen Kürt köylüsü, her yeni doğan çocuğa beslenecek bir boğaz olarak değil de, yarınlarda aile ekonomisine katkısı olacak, yaşlanan ebeveynlerin yükünü azaltacak bir nimet gözü ile bakar. Kürdistan'a da 1950'lerden itibaren yavaş yavaş yerleşen ve çarpık yöntemlerle kırsal yaşama giren kapitalist ekonomi, düşünülenin tam aksine, çok çocuklu ailelerin ekonomik alanda daha başarılı olduğunu gösterdi. Her geçen gün artan geçim sorunlarına rağmen, Kürt çocukları bir üretim aracı olarak düşünülmedi; anne ve babaları tarafından her zamanki gibi korundu ve yaşları ile orantılı olarak kendi üstlerine düşen görevi yerine getirmeleri beklendi. Şehir varoşlarında ise, yeni doğan çocuklarla birlikte büyümeye devam eden ve ağılıkla burun buruna gelmiş Kürt ailesinin çıkar yolu kalmamıştı. Kız evlatlar ataerkil sistemin namusu idi. Bu şartlarda, ataerkil sistemin koruyucusu Kürt erkeği bebek yaş-

Evlerinin dışında çalışan Kürt kadınları, çocuklarının kaçak işlerde çalışmasına şiddetle karşı çıkan ve çocuklarının eğitimine özellikle önem veren anneler.

Bu genç anneler, eşlerinin ve özellikle eşlerinin ailesinin

"namus"

konusundaki

görüşlerine

ters düşmesine

rağmen töre

ve adetlere çok

becerikli bir şekilde

yeni bir yön

vererek, ailelerinin

gelirine katkıda

bulunurlar.

Yoksulluğa çözüm

arayan

ve çocuklarının

geleceğini düşünen

bu anneler ya

ev temizliği ya da

parça işleri yapan

tekstil sektörlerinde

çalışırlar.

Dolayısı ile, çalışan

annelerin aile

ekonomisine katkıları

çok büyüktür.

ta erkek çocuklarını, özellikle tekstil sanayisinin esirleri olarak pazarlamayı kabul etti. Varoşlarda, gelişen kapitalist sistem bulduğu taze kandan emin, gizli, kaçak, yasak mahzenler, küçük atölyeler geliştirmeye başladı.

Kürdistan tarihinin nadir yazılı sayfalarına baktığımızda ve sözlü tarihi tanıdığımızda, kırsal bölgelerde yaşayan Kürt kadınının, bütün baskılara rağmen, Kürt ataerkil sistemi ile her zaman pazarlık yollarını açık tuttuğunu görürüz. Bazı sosyolog ve antropologların incelemelerine red eder şekilde, bu Kürt kadınları, en güç zamanlarda yaratıcı ve çözümler getirici görüşler ve pratikler üretmişlerdir. Düşünülenin aksine, pek çok Kürt kadını, her ne kadar ancak acil durumlarda doktora gidecek kadar şehrin yolunu bulmuşsa da, dış dünyaya kapalı kalmamış, okuma olanakları bulamamış bile olsa çevresindeki gelişmelerden haberdar olmuştur. Şehirde ziyarette gelen bir yakın, yurt dışından gelen bir akraba, konu komşusu ile geliştirdiği kanallar dış dünya ile bağlantılarını sağlamıştır. Her zaman ailesinin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırlıklı bulunmuştur. Ekonomik katkısına ilaveten, çerçi ile pazarlığı, gerekli değiş tokuşu yapan da Kürt kadınıdır. Bu durumu varoşlarda da görüyoruz.

Kırsal yaşamda, ataerkil sistemin baskılarını farklı şekillerde yaşayan Kürt kadınları, varoş-

larda yoksulluktan, açlıktan, bunların doğurduğu sağlık sorunlarından en fazla etkilendikleri halde, kırsal yaşamdan farklı ve ağır yükümlülüklerle karşı karşıya kalırlar. Varoş yaşamında çocuklar daha çok Türkçe konuşma ve öğrenme imkanı bulmaktadırlar. Göçe zorlanmış Kürt kadınları ve özellikle anneler Kürtçe'nin ve Kürt töre ve anaanelerinin genç nesillere taşınması hususuna özellikle önem verirler. Pek çok Kürt kadını Kürtçe ve Kürt kimliği arasındaki ilişkiyi ısrarla ifade eder. Hatta bu sebepten, Türkçe bildikleri halde, çok gerekli olmadıkça, Türkçe konuşmazlar. Varoş yaşamında, anneleri en yakından alâkadar eden konu, yoksulluğun kadın yaşamına getirdiği sorunlar kadar, çocuklarının eğitimidir. Göçe zorlanmış varoş kadınları, çocuklarının kimlik ve kişilik geliştirmesine önem verdikleri kadar, çocuklarının eğitimi konusunu da devamlı gündemde tutarlar. Çocuklarının beslenebilmeleri ve okula gidebilmeleri için Kürt erkeklerine konunun önemini anlatırlar. Varoşlarda yaşayan Kürt erkekleri kız çocuklarının okula gitmesini "namus, konu komşu ne der, kızımızı kimse almaz" gibi nedenlerle redederler. İş bulamadıkları için vakitlerini kahvelerde geçiren pek çok Kürt erkeği, ekmeke parası kazanmak zorunluluğunu erkek çocuklarının üstüne yıkarak, onları okula göndermezler. Ataerkil kapitalist sistemin ve Kürt ailesinin yaptırımları, Kürt anneleri evlerinde çocuklarının

sosyal, psikolojik ve sağlık problemlerini izleyerek ve çözümler arayarak geçirmek zorunda bırakılırlar. Özellikle çalışan çocuklar diğerlerinden farklı olarak, sessiz ve dış dünya ile ilgi ve ilişkileri kesilmiş bir davranış biçimi sergilerler. Bu çocukların, genelde, yüzleri soluk, ciğerleri ve burunları tıkalıdır; devamlı öksürür ve baş ağrısı çekerler. Özellikle kış aylarında toprağın altındaki, karanlık, nemli, havalandırılmayan, soğuk hücrelerde gelişen mikroplar, bakteriler ve mantarlar çeşitli şekillerde bu çocukların sıhhatini etkilemektedir.

Çocuklarının sıhhatini ve geleceğini düşünen genç annelerin pek çoğu evde dantel ve perde, yatak, masa ve fiskos örtüsü, yastık gibi çeyiz için gerekli süs eşyaları yapıp satarlar. Özellikle, ince iplik ile yaptıkları nadide dantel işleri şehir içinden de müşteriler bulmalarını sağlar. Talep çok olduğu zaman iş bölümü yaparak diğer ihtiyaç içindeki kadınların da para kazanmasına ön ayak olurlar. Ev içi üretimle ilgili her türlü plan, bitmiş ürünün fiyatı, pazarlığı, pazarlanması, kumaş ve iplik gibi malzemenin alınması kadınlar arasında geliştirilen işbirliği ile başarıyla yürütülür. Kürt kadınları üretim ilişkilerine verdikleri önem kadar, kendi emeklerine de önem verirler. Genellikle, evde yapılan üretim ve kazançları ile ilgili konuları eşleri ile konuşmazlar. Kürt erkekleri, kendi ekonomik iktidarsızlıklarını açıkça ifade ettiği için, eşlerinin para kazandıklarını reddederler. Kürt kadınları ise kendi emeklerinin sadece kendilerini alâkadar ettiğini söylerler. Piyasa ekonomisini de yakından takip eden bu kadınlar, evlerinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını giderdikten sonra, altın ya da döviz olarak yatırım yaparlar. Bu ve benzeri yatırımlarını gene kadınlar arasındaki iletişim kanallarını kullanarak çözümlerler.

Bu masa örtüsü en az bir ayımı alacak. Önce iplikle yapıyorum ve çok emek istiyor. Tabii ancak ev işleri bittikten sonra bununla uğraşmaya vaktim kalıyor.... Şimdi kış. Hava erken kararıyor. Geceleri de ya elektrikler kesiliyor ya da ışık çok az geliyor. Bu yüzden çok işleyemiyorum... Benimkisi dışarıda çalışmama müsaade etmez... Ben de dışarıda çalışmak istemiyorum. Benim bu işi yapmamı istemiyor. Ben kendi işimi onunla konuşmam. Fakat para biriktirdiğimi biliyor... Birkaç kere borç aldı. Geri ödedi.... Tabii ki

ödeyecek. Bu benim emeğim... Ben mi? Ona ne ödeyecekmişim? O başka mesele. Ben evde çalışıyorum. Temiz eve geliyor, temiz elbise giyiyor ve sıcak bir çorba içiyor. Çalışıp bizim için para kazanması lazım. Benim dantel işim onun işinden farklı tabii ki.

Varoşlarda yaşayan Kürt kadınlarının bir kısmı da evlerinin dışında çalışırlar. Bu, hiç şüphesiz ki, bildiğimiz Kürt töre ve adetlerine özellikle ters düşen bir durum. Evlerinin dışında çalışan Kürt kadınları, çocuklarının kaçak işlerde çalışmasına şiddetle karşı çıkan ve çocuklarının eğitimine özellikle önem veren anneler. Bu genç anneler, eşlerinin ve özellikle eşlerinin ailesinin "namus" konusundaki görüşlerine ters düşmesine rağmen töre ve adetlere çok becerikli bir şekilde yeni bir yön vererek, ailelerinin gelirine katkıda bulunurlar. Yoksulluğa çözüm arayan ve çocuklarının geleceğini düşünen bu anneler ya ev temizliği ya da parça işleri yapan tekstil sektörlerinde çalışırlar. Dolayısı ile, çalışan annelerin aile ekonomisine katkıları çok büyüktür.

Genellikle, çalışan annelerin çocuklarına çalışmayan yengeler, eltiler ve kayınvalideler bakar. Bazı anneler ise okul yaşında olan çocuklarını sabahçı ve öğlenci olarak iki ayrı zaman diliminde okula yazdırıp, vardiya usulü küçük kardeşlerin bakılmasını sağlamaya çalışır. Ataerkil sistemin itirazlarına çözüm getiren bir başka yaklaşım da, varoşlardaki tezgahların yalnızca kadınlara ait bir mekân olarak ayarlanmış olması. Bu tezgahlarda, ustabaşılar bile daha tecrübeli kadınlar olup, işveren ve işçi ilişkilerini de düzenleme görevi yaparlar. Patron tezgahlardan içeri bile girmeden kapının önünde, haftalık yevmiyeleri ustabaşı kadınlara öder. Bu organizasyon, ailenin erkeklerinin çalışan kadın namusunu, yani ailenin namusunu savunmalarına olanak sağlar. Varoşların çalışan Kürt kadınları, ataerkil düzenin yaptırımlarına ve kontrol mekanizmalarına karşı durabilmek için devamlı yaratıcı ve yeni çözümler getirir. Mesela, çalışan kadınların toplum içine erkeksiz çıkmasına olan itirazları geçiştirmek için de kendilerini kapıdan-kapıya taşıyacak bir servis ile işe gidip gelirler.

Çalışan Kürt kadınlarının kapitalist sistemin ve de Kürt ailesinin ataerkil yaptırımları ile mücadelede çok başarılı olduklarını tekrar ve tekrar izliyoruz. Hiç şüphesizdir ki, bu kaçak işyerle-

rinde, işvereni en alâkadar eden konu en fazla verimi alabilmektir. Aynı şekilde, ataerkil Kürt erkeği, her ne kadar eşi kendisinin beceremediği geçim sorunlarına çalışarak çözümler getiriyorsa da, karısının aynı zamanda ev işlerini de eksiksiz yapmasını bekler. Kürt kadınları, ev dışında çalışmaya başladıklarında anne ve ev kadını olarak tam gün çalışmayı şiddetle rededip, bu iş yerlerine yarım gün çalışma sistemini kabul ettirmişlerdir. Hatta, bazı kadınlar kendilerinin çalışmadıkları günlerde, kendi yerlerine başka bir kadının işi bitirmesi pazarlığında bile başarılı olmuştur. Böylece, her ne kadar ev içinde olduğu kadar ev dışında çalışıyorlarsa da, normal çalışan kadından farklı olarak, bir günde çift mesai yapmaktan kendilerini korurlar.

Bütün bu çözümler getirici yaratıcılıklarına rağmen varoşlarda yaşayan ve evlerinin dışında çalışan pek çok Kürt kadını ataerkil sistem tarafından "ahlaksız, namussuz, ailelerine ve Kürt toplumuna utanç" getirmekle suçlanırlar. Genç Kürt kadınları bu tip suçlamaları kınayıp, ailelerinin asgari geçimini bile sağlamaktan aciz ve küçük yaşta çocuklarını çalıştıran Kürt erkeklerinin utanç verici bir durumda olduğunu açık açık ifade ederler. Varoşlarda Kürt erkekleri, işsiz, boş ve aciz gezerken, ataerkil sistemin gücünün zayıfladığını ve kadınların her geçen gün ekonomik bağımsızlıklarını elde ettiklerini görüyoruz. Bu güvenle daha geniş iletişim ortamları bularak, daha iyi çalışma olanaklarına da sahip olurlar. Çalışan ve yeni evli Kürt kadınlarının pek çoğu ataerkil sistemin baskıları altında ve baskılarına rağmen gelişen ve çelişkili konumlarının da farkındadırlar.

Çalışmaya üç yıl önce, en büyük çocuğum okula başladığında başladım. Benim kocam kumarbaz. Eve çok nadir para getirmiştir...Beni döverdi de. Fakat ondan hiç bir zaman korkmadım. Bir gün pantolonunu ütümemi istedi. Ütülemeyeceğimi ve de ütünün nerede olduğunu söyledim. Yüzüme tokat attı ve çekti gitti. Ona çok kızdım. Pantolonunu yırttım ve arkasından sokağa fırlattım. Bu olaydan sonra ev temizliğine başladım. İşimden memnunum. Erken başlıyorum ve boşa vakit harcamıyorum. Bana güveniyorlar. İlk çalıştım kadın benim işimi beğendi ve arkasına söyledi. Şimdi bir yığın müşterim var... Başka çalışan kadınlarla konuştum ve de bizi kapıdan kapıya ta-

şıyacak bir minibüs servisi ayarladık.... İlk iki yıl para biriktiremedim. Benden devamlı para isterdi. Geçen sene askere gitti. O yokken bir yılda yeteri kadar para biriktirip, ev yapmak için arsa aldım.... Tabii ki tapusu benim üstüme. Bu yılın sonuna kadar birinci katı bitirmeyi ümit ediyorum.... O beni hiç alakadar etmiyor. Ne iyi bir koca; ne de iyi bir baba....Askerden dönünce çalışması lazım. Yoksa istemiyorum onu... Başlangıçta insanlar çok laf etti. Şimdi bana hürmet ediyorlar. Benim ailemde bile kadınlar, söylemeler bile, bana özeniyorlar. Eğer bütün Kürt kadınları benim yaptığımı yapsa, hatta daha iyisi dağdaki peşmerge kadınlar gibi yapsa, yani erkeklere hayır deyip özgürce karar verse, işte biz o zaman bir millet olarak başaracağız.

Çalışan bu genç kadının anlattıkları, Kürt kadınlarının günlük hayatlarında yaşadıkları ataerkil sistem baskısını ve bu baskıya karşı, en kötü şartlarda bile kendi rezistanslarını ürettiklerini, yaratıcı kabiliyetleri ile ailelerinin yaşam mücadelesine katkıda bulunurken, Kürt halkının yaşam mücadelesine katkıda bulunan diğer Kürt kadınlarını da hürmetle andıklarını görüyoruz. Varoşlarda yaşayan ve çalışan Kürt kadınları, ataerkil tüm istemlere, ataerkil aile, ataerkil devlet yapısı, ataerkil kapitalist sisteme karşı mücadelelerinde, pek çok zaman kendilerinden önce mücadele veren, 1924-1938 Kürt isyanları sırasında savaşa katılan ata analarını anarlar; onların Kürt halkının geleceği için nasıl çalıştıklarından söz edip, örnekler verirler.

Ailelerinin ve çocuklarının geleceği için varoşlarda kendi verdikleri mücadele, gerilla kadınların mücadelesi ile birleşik, Kürtlerin geleceği için gerekli bir mücadele olarak ifade edilir. Gözlemlenen odur ki, göçe zorlanmış Kürt kadını, her zaman olduğu gibi kendisini baskı altında tutan sistemlere karşı mücadele edebilmektedir. Varoşlarda yaşayan bu kadınlar, annelerinden, büyük annelerinden öğrendikleri tecrübelerden yararlanarak, Kürt töre ve ananelerini yeniden yaratarak kendilerini baskı altında tutan sistemlere ve şiddete karşı durmakta, kendi sosyal, ekonomik, politik kimliklerini kendileri çizirken, Kürt ulusal mücadelesi içinde yer alacak gelecek nesillerin yetiştirilmesine özen göstermektedirler.

29 Eylül 2003

Kadın Sorunu Üzerine

Adımı görür görmez hemen, "Bu erkeğin kadın dergisinde ne işi var?" biçimindeki tepkinizi doğal karşılarım. Sizden ricam, önce yazımı okuyun, daha sonra ne söyleyecekseniz söyleyin.

Kendimi, kısaca tanıtmak istiyorum. Kürdüm, varlıklı bir aileden geliyorum, sosyalistim, mühendisim, 65 yaşındayım, iki kere evlendim, bir kız çocuğum var. 50 yıllık politikacıyım. Aşiret kültürü içinde büyüdüm. Kürt aşiret kültürü, rafine bir şövalye kültürüdür. Bu kültüre göre, daima mazlumdan yana, zalime karşı olunur. Verilen söz tutulur. Doğru bilinen yolda yürünür. Para, pul ve şöhret için, kutsal değerler asla çığnenmez. Entrika ve demagoji yapılmaz. Düşmana bile arkadan saldırılmaz.

İçinde yaşadığım bu kültür gereği ömrüm boyunca hep mazlumdan yana oldum, zalime karşı çıktım. Örneğin beyazım ama zenciden yanayım. Sünniyim ama Aleviden yanayım. Zenginim ama fakirden yanayım. Erkeğim ama kadınlardan yanayım.

Diğerlerini bir yana bırakıp kadın sorununa gelelim. Sahiden, kadın sorunu nedir? Hangi maddi temel üzerine oturuyor? Acaba kadın sorunu sadece bir cins sorunu mudur?

Yapılan tüm bilimsel araştırmalar gösteriyor ki dedelerimizin vahşi olarak yaşadığı dönemlerde insanlar arasında, hiçbir ayırım, aşağılama, baskı, sömürü, şiddet ve savaş olmamıştır. Ne zaman ki insanlar yöneten ve yönetilen biçiminde ikiye ayrılmışlar, işte o zaman aralarındaki eşitlik bozulmaya başlamıştır. Sınıfların ortaya çıkmasıyla birlikte, günümüzde de devam eden aşağılama, sömürü, zorbalık, şiddet ve savaşlar insanlığın gündemine girmiştir.

Kurulan bir sömürü çarkının dönmesi için, yönetenlerle yönetilenler arasında bir efendi-köle kültürünün oluşturulması gerekir. Bunun için de yönetenlerin yüceltilmesi, yönetilenlerin de aşağılanması gerekir. Bununda kutsallaştırılan bir kimlik üzerine oturtulması gerekir. Irk, sınıf, renk, cins, ideoloji, din ve mezhep bu iş için en uygun kimliklerdir. Nitekim dünyanın her yerin-

de sömürü, bu kutsal kılıflar altında yürütülmektedir.

İşte bu bilimsel gerçekler sonucunda, çarkın başındaki egemenin ırkı, sınıfı, cinsi, rengi, ideolojisi, dini ve mezhebi iyidir, doğrudur, akıllıdır, soyludur. Yönetilenlerinki ise, yanlışır, aptaldır, aşağılıktır.

Kısacası bir toplumda kimin ezen, sömüren zalim, ve kimin ezilen, sömürülen mazlum olacağını bu temel ilişki belirler. Bu bakımdan falan ırk, sınıf, cins, renk, din ve mezhep uygardır, kibardır, sevecendir, akıllıdır; filanlar ise barbardır, zalimdir, geri zekalıdır demek, bilimsel bir yaklaşım değildir. Suyun başını tutan egemenlerin kimlikleri zalim, soyulanların kimlikleri ise mazlum konumuna gelir.

Eğer İngiliz, İspanyol, Fransızların yerine, Afrikalılar yelkenli gemi yapıp Avrupa'yı sömürgeleştirselerdi, günümüzde beyaz rengin yerine, siyah renk soyluluk mertebesine ulaşacaktı. Türkiye'nin egemeni Kürtler olsaydı ve ülkeyi Atakürtçülüğün üniter devlet anlayışıyla yönetselerdi, Türk dili ve kültürü yasaklanırdı. Türklerle ova Kürdü denirdi. Türk aileler çocuklarına Kürtçe isim koymak zorunda kalırlardı. Türkiye'deki egemenlerin mezhebi Alevilik olsaydı eğer, Aleviler gerici ve faşist olur, kadınları İran'da olduğu gibi çarşaf giymeye zorlardı. Sünniler ilerici, devrimci ve demokrat olurdu.

Tekrar kadın sorununa dönelim. Tarih içinde kadınların nereden nereye geldiklerine bir bakalım. Vahşilik çağında mülkiyet, dolayısıyla yöneten ve yönetilen yoktu. Cinsellik dahil olmak üzere, yaşamla ilgili hiçbir sınırlama, kural ve kaid yoktu. Dolayısıyla çocukların annesi belli, ama babası belli değildi. Çocuklar annelerinin adıyla anılırdı. Bundan dolayı bu topluluklarda kadınların saygın bir yeri vardı. O dönemin toplumlurı, kadın kimlikli toplumlardı.

O dönemde, ırk, milliyet, sınıf, din henüz ortaya çıkmamıştı. Sadece iki rakip kimlik vardı. Bu yüzden efendi köle ilişkisi, var olan cins kimliği üzerine oturtulmuştur.

Hayvanların ehlileştirilmesi, ziraata geçilmesi, alet yapımı ve kullanılması kas gücünün önemini ortaya çıkarmaya başladı. Bu üretim ilişkileri erkek cinsini kadınların önüne geçirdi. Daha sonra mülkiyet anlayışı ortaya çıkmaya başladı. İnsanlar "benim keçim, senin tarlan, onun baltası" demeye başladılar.

Bu mülkiyet anlayışı, cinsel yaşamı ve kadınların konumunu ciddi şekilde etkilemeye başladı. Çocukların baba adıyla anılması için (baba mülkiyetine geçmesi için) cinsel yaşama bazı kısıtlamalar getirildi. Ortaya çıkan dinler aracılığıyla, kısıtlamalar giderek artmaya başladı. Tek tanrıci dinlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, aile ve bekaret kutsal hale geldi. Kadınlar büyük bir tabu içinde eve hapsedildi. Üretim ve toplum dışına atıldı. Tarla, bahçe, fabrika, ev, bankalarla birlikte çocukların da mülkiyeti babaya geçti. Böylece, erkek cins egemen konuma geldi. Cinsler arasında başlayan bu hegemonya, daha sonra ortaya çıkan ırk, sınıf, ideoloji, din ve mezhep kimliklerine de bulaştı. Ve günümüzdeki bu korkunç tablo ortaya çıktı.

Bu genel tespitten sonra, yaşadığım bir değişmeyi sizinle paylaşmak istiyorum. Biz karı koca birlikte Almanya'da göçmen olarak yaşıyoruz. Karım dil kursuna gidiyor, ben ise evde kalıyordum. Karım sabah erkenden kalkıp kursa gidiyor, on ikiyi çeyrek geçe eve dönüyordu. Ben de saat onda kahvaltı ettikten sonra zamanımı okuyarak geçiriyordum. Karıma öğle yemeği hazırlıyordum.

Her gün saat on ikide, var olan yemeği ısıtmak için ocağa koyuyor, yeni yemeği de yine saat on ikide hazır duruma getiriyordum. Saat onikiyi on geçe sofrayı hazırlıyor, karımı beklemeye başlıyordum. Karım zili çalana kadar defalarca saate bakıyor, acaba bir eksik var mı diye sofrayı heyecanla defalarca kontrol ediyordum. Bu davranışım dikkatimi çekti ve kendimi izlemeye başladım.

Bir defasında karım geç kalınca çok telaşlandığımı fark ettim. Burnundan soluyarak içeri gir-

diği bir gün, masaya bakmadan bana kızgın bir sesle "hala sofrayı hazırlamadın mı?" diye söylenmeye başladı. Başka bir gün "bu çorba niye soğuk?" başka bir gün "pilav tuzlu olmuş", dediğinde, yemekten sonra "eline sağlık" demediğinde içimden bir şeylerin koptuğunu gördüm. Bu durum üzerine, duygu, düşünce ve davranışlarımı mercek altına aldım.

Ve bir gün duruma kesin teşhis koyduğum olay gerçekleşti. Karım elini yıkayıp sofraya oturmuştu. Tencerenin kapağını açtım. Kepçeyi içine daldırdım ve yemeği karıştırmaya başladım. Tencerede neyi arıyorsun diye kendime sordum ve beynimi izlemeye başladım. Ve sonunda kendimi yakaladım. Belki inanmayacaksınız ama, karıma vermek için tenceredeki en iyi eti arıyordum. Bu durum beni gerçekten çok şaşırtmıştı. Bu tam bir kadınca davranıştı.

Günlerce bu konu üzerine düşündüm. İçerde kala kala, duygu, düşünce ve davranışlarım, kadınlarinkine benzemeye başlamıştı, karımın davranışları da erkeklerinkine benzemeye başlamıştı.

Durumdan emin olunca, durumu önce karıma anlattım. Daha sonra da, duyarlı dostlarımla paylaştım. Onlar da bu duruma çok şaşırdılar.

Ailece yaşadığımız bu durum, bilimsel tespitlere uygun düşüyor. Karım topluma ve üretime katılan dışarıdaki insandı. Ben ise evde oturan içerdeki insandım. O yönetendi, ben yönetilen. Düşünsel ve ruhsal yapımızın da buna göre şekillenmesinden daha doğal ne olabilirdi?

Tekrar edeyim. Ezen-ezilen, yöneten-yönetilen, sömüren-sömürülen, zalim-mazlum olmanın ırk, sınıf, cins, din ve mezheple bir ilişkisi yoktur. Üretim araçlarının, diğer bir deyişle sömürü çarkının sahibi olan egemene ait tüm kimlikler, kutsal ve zalim olmak durumundadır.

Her toplumda, her insanın birden fazla kimliği vardır. Bu kimliklerden biriyle sömüren, diğeriyle sömürülen, birisiyle efendi, diğeriyle köle, birisiyle zalim, diğeriyle mazlum durumunda olabi-

*Zenciyi savunmak
için zenci,
Kürdü savunmak
için Kürt, emekçiyi
savunmak
için emekçi, Aleviyi
savunmak için Alevi,
kadını savunmak için
kadın olmak
gerekmez. İnsan
olmak yeterlidir.*

liniz. Örneğin Alevi ve Kürt bir patron, ırk ve mezhep kimliğiyle ezilen, ama sınıf kimliğiyle ezen birisidir. Sınıf kimliğiyle düzenin sahibi olan bu kişi, ırk ve mezhep kimliğiyle düzene muhaliftir. Bu kişinin fabrikasında çalışan Türk bir işçi kadın ise, ırk kimliğiyle efendi, sınıf ve cins kimliğiyle ise köle konumundadır. Örneğin bu kişi, sınıf ve cins kimliğiyle düzene karşı çıkarırken, Kürt sorununda düzeni savuna bilmektedir. Bu karmaşa içinde yanlış yapmamak, dost ve düşmanı doğru tanımlamak için, çok uyanık olmak gerekiyor. Bu gün dünya insanlık ailesi çok kaba bir belirleme ile, ezenler-ezilenler biçiminde iki temel hat üstünde saf tutmuş bulun-

yor. Ezilen her kimlik, diğerleriyle iş ve güç birliği içinde olmalıdır. Kendini dünyaya karşı sorumlu gören her uygar insanın yapacağı şey, kim olursa olsun mazlumdan yana, zalime karşı çıkmaktır. Zira ya hep beraber kurtulacağız, ya da hep beraber bu rezaleti çekeceğiz.

Zenciye savunmak için zenci, Kürdü savunmak için Kürt, emekçiyi savunmak için emekçi, Aleviyi savunmak için Alevi, kadını savunmak için kadın olmak gerekmez. İnsan olmak yeterlidir.

Cins mücadelesi yapanların, ezilen diğer kimliklerin mücadelesiyle iş ve güç birliği içinde olması gerekir. Onlara uzak durmak, yardımlaşmak sadece ezenlerin işine yarar.

Ö
K
U
R
D
A
N
Ö
K
U
R
D
A
N

Merhabalar,

Öncelikle şunu belirtmeliyim ki, Jiyan'ın yeniden Avrupa'da çıkarılması, çok yerinde ve doğru bir karardır. Çünkü buranın koşullarıyla, ülkenin koşulları oldukça farklı. Doğal olarak etkileşimler ve sorunlarda farklı. Elbette özünde yaşanan kimlik sorunu aynı, ama Avrupa'da yaşamak ve göçmen olmak, beraberinde farklı sorunları da getiriyor. Burada ülkede çıkartılan derginin „kötü“ yada „yetersiz“ demek istemiyorum, sadece yaşanan yerler farklı olunca bunun sizin yaşamınızı da etkilediğini belirtmeye çalışıyorum.

Bu yüzden, Jiyan'ı tekrar çıkartma kararınızı sevinçle karşıladım.

Dergi bu kez yazarlar açısından oldukça zengin görünüyor. Özellikle Rojda Hanım'ın tekrar yazdığını görmek beni mutlu etti. Tüm arkadaşları elbetteki severek okuyorum, ama, onun yazıları dergiye ayrı bir lezzet katıyor.

Genel anlamda derginizi ve bu yeni çehresini beğendiğimi söyleyebilirim. Ancak izin verirseniz birkaç eleştirim olacak.

İlk sayınızda, bir bayanla yapılan röportaj vardı, ilgiyle okuduğumu söy-

lemeliyim. Ancak röportajın sonunda "devam edecek" demenize rağmen, gerisi gelmedi. Bu konuda bir açıklama da yapmadınız, neden devam etmedi anlamadım?

Bir diğer eleştirim ise, dergi de çok az resim kullanmanız ile ilgili.

Eğer resim sayılarını artırırsanız, hem okumayı rahatlatmış olursunuz, hem de okuyucunun ilgisini daha çok çekmiş olursunuz.

Başta da belirttiğim gibi dergi, genel anlamda güzel olmuş sizlerle yeniden buluşmak beni heyecanlandırdı.

Yıllardır, derginizi ilgiyle okuyorum. Şu güne kadar sizlere hiç yazı göndermedim, bu konuda kendimi eksik buluyorum, ama umarım bundan sonra bu eksikliğimi tamamlarım.

Derginin yaşamasını isteyen ve eli kalem tutan tüm duyarlı kadınların derginin çıkarılmasına katkı sunmaları gerektiğini düşünüyorum.

Yazı yazmak belki çok kolay birşey değil, ama sonuçta bir yerlerden başlamak gerekiyor.

Emeği geçen herkesi içtenlikle kutlarım.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Leyla

An die Öffentlichkeit

405 türkische Soldaten vergewaltigten eine kurdische Frau

Dem Terror des Staates wurde ein unvergessliches neues hinzugefügt. Dieses schreckliche Ereignis musste Sükran Esen nur aus dem Grund, dass sie Kurdin ist über sich ergehen lassen.

Sükran Esen wurde im November 1993, März 1994 und August 1994 in Haft genommen. Bei all den drei Verhaftungen kam es zu Vergewaltigungen und Folter. Es blieb nicht nur dabei, dass die „ruhmreichen“ türkischen Soldaten Sükran Esen vergewaltigten, sie vergewaltigten auch noch ihre Mutter.

Obwohl 1998 Anzeige erstattet wurde, begann die Verhandlung erst 5 Jahre danach. Dies kam aber höchstwahrscheinlich dadurch zustande, dass es eine Staatsanwältin war, die die Akte wieder aufgenommen hat.

In Kurdistan werden heute, genau wie Sükran Esen hunderte von Frauen vergewaltigt. Diese Frauen werden durch Drohungen gezwungen zu schweigen. Einige von ihnen empfinden es als eine Schande und Befleckung ihrer Ehre und begehen Selbstmord.

Kurdische Frau es ist nicht deine Schande!

Steh immer aufrecht und lass dich nicht unterkriegen!

Wir kritisieren jeden, die dich, deinen Körper und deine Identität angreifen

Frauen, wie Remziye Dinc, Sükran Aydın, Sükran Esen, die trotz jeglicher Folter das dreckige und abscheuliche Gesicht des türkischen Staates bloßstellen, wir sind immer und unter allen Umständen an eurer Seite.

Wir fordern jeden, der die Augen vor solch einer Schande nicht verschließen kann auf, Sükran Esen die ihren Kampf nicht nur für sich fortführt, sondern auch für Frauen die sich in ihrer Situation befinden, zu unterstützen.

Wir fordern auf, sie bei ihrem Kampf um die Würde zu unterstützen.

Es lebe der Kampf der kurdischen Frau um Würde und Identität.

KOMJIN-Kurdisches Frauenbüro

Oktober-2003

Adresse: Alte Feuerwache
Gathe 6
42107 Wuppertal

Y. Kutluktemur
Konto Nr: 9269820
Stadtsparkasse-Wuppertal
BLZ: 330 500 00